

ਬਚਿਆਂ ਲਈ
ਸਿਖਿਆਦਾਇਕ
29 ਕਹਾਣੀਆਂ

ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆਦਾਇਕ
ਤੇ

ਦਿਲਚਸਪ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਰਾਜਾ ਰਾਣੀ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ

ਲੇਖਕ

ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ

ਅਮਿਤ ਪਾਕੇਟ ਬੁੱਕਸ

ਸਖੂਜਾ ਮਾਰਕਿਟ, ਨੇੜੇ ਚੌਕ ਅੱਡਾ ਟਾਂਡਾ
ਜਲੰਧਰ—8

ਫੋਨ : 0181-5001696

20/-

© ਸਾਰੇ ਹੱਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ।
ਲਿਖਤ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਸ਼ ਨਾ ਛਾਪੇ
ਅਤੇ ਸਾਮਾਨਿਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਾ ਕਰੇ।

ਰਚਨਾ : ਰਾਜਾ ਰਾਣੀ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ
ਲੇਖਕ : ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ
ਮੁੱਲ : 20/- ਰੁਪਏ
ਛਾਪਕ : ਯੋਜਨਾ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ, ਜਲੰਧਰ
ਟਾਈਪ ਸੈਟਿੰਗ : ਲਿਟਲ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ, ਜਲੰਧਰ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :

ਅਮਿਤ ਪਾਕੇਟ ਬੁੱਕਸ

ਸਖੁਜਾ ਮਾਰਕੀਟ, ਨੇੜੇ ਚੌਕ ਅੱਡਾ ਟਾਂਡਾ,
ਜਲੰਧਰ—8

ਫੋਨ 0181-5001696

ਲੇਖਕ ਵੱਲੋਂ

ਕਹਾਣੀਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਾਧਨ ਹਨ।
ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਿੱਖਿਆ ਬੱਚੇ ਛੇਤੀ ਗ੍ਰਹਿਣ
ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੀ
ਗੋਦੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।
ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕੋਲੇ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ
ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਪੁਰਾਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ
ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਮਨੋਰੰਜਨ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਅਧੂਰੇ ਹੋ
ਗਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਆਪ ਦੀ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਰਾਹੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕਹਾਣੀ
ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ
ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬੱਚੇ ਚੰਗੀ ਸਿੱਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਗੇ। ਮੈਂ ਅਲੱਗ-
ਅਲੱਗ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਾਣ ਦੇਵੋਗੇ। ਆਪ ਦੇ
ਹੁੰਗਾਰੇ ਦੀ ਆਸ ਵਿੱਚ—

—ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ

ਪਿੰਡ : ਅਕਬਰਪੁਰ (ਛੰਨਾ)

ਤਹਿਸੀਲ : ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ (ਸੰਗਰੂਰ)—148021

ਫੋਨ : 01675-241672

ਤਤਕਰਾ

1. ਅਕਲਮੰਦ ਸੈਨਾਪਤੀ	5	20. ਚਿੜੀ ਦਾ ਆਂਡਾ	35
2. ਮੂਰਖ ਮਿੱਤਰ	6	21. ਰੱਬ ਦੇ ਰੰਗ	36
3. ਮੱਛੀਆਂ ਤੇ ਬਗਲੇ	8	22. ਬਾਬੇ ਦੀ ਥੈਲੀ	38
4. ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਮੰਤਰੀ	9	23. ਲਾਲਚੀ ਖਰਗੋਸ਼	39
5. ਰਾਜੇ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ	11	24. ਬਾਗ਼ ਦਾ ਰਾਖਾ	40
6. ਹਾਥੀ ਦਾ ਹੰਕਾਰ	12	25. ਨਕਲਚੀ ਬਾਂਦਰ	41
7. ਲਾਲਚੀ ਠੱਗ	14	26. ਝੂਠੀ ਕੋਇਲ	43
8. ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੁੱਢਾ ਹਾਂ	15	27. ਮੋਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮੱਛੀ	44
9. ਗਾਇਕ ਦੀ ਰੂਹ	16	28. ਪਿੰਜਰੇ ਦਾ ਤੋਤਾ	45
10. ਚਲਾਕ ਖਰਗੋਸ਼	17	29. ਅਸਲੀ ਸੋਨਾ	47
11. ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ	19		
12. ਅਕਲ ਵੱਡੀ ਜਾਂ ਤਾਕਤ	21		
13. ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਰਾਜਾ			
ਹਰੀਦੱਤ ਤੇ ਠੱਗ	22		
14. ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ	24		
15. ਸਿੱਖਿਆ	26		
16. ਦੇਵਤੇ ਦਾ ਵਰ	28		
17. ਸ਼ਰਾਪ	30		
18. ਮੁਰਗੀ ਲੈ ਲੋ	31		
19. ਗੱਪੀ ਗਿੱਦੜ	33		

1. ਅਕਲਮੰਦ ਸੈਨਾਪਤੀ

ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਰਾਜਾ ਆਪ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਸੂਰਜ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਕਿੱਥੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?” ਰਾਜੇ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਉੱਤਰ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਅਹੁਦਾ ਰਾਜਾ ਖੋਹ ਨਾ ਲਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਜਵਾਬ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਮੰਤਰੀ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਮਹਾਰਾਜ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਸੂਰਜ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਜਾ ਇਸ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।” ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜਾ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ, “ਸਾਡਾ ਸੂਰਜ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾ ਕਿਵੇਂ ਕੈਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਤ ਦੇਖਾਂਗੇ, ਜੇਕਰ ਸੂਰਜ ਨਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੇ।” ਰਾਤ ਪਈ ਤੇ ਸੂਰਜ ਛਿਪ ਗਿਆ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਸੈਨਾਪਤੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਸੈਨਾਪਤੀ, ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਜਾ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਸੂਰਜ ਕੈਦ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾ ਕੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਤੂੰ ਸੈਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰ, ਕੱਲ੍ਹ ਸਵੇਰੇ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਾਂਗੇ।” ਸੈਨਾਪਤੀ ਰਾਜੇ ਦੀ ਮੂਰਖਤਾ ਭਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਹਰ ਇਕੱਲਾ ਬੈਠ ਕੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਜੇਕਰ ਪਾਗਲ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਬੇਕਸੂਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਚਲੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਨੇ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਤਰਕੀਬ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਈ। ਰਾਤ ਪੈਣ 'ਤੇ ਸੈਨਾਪਤੀ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ “ਫੜ ਲਿਆ, ਫੜ

ਲਿਆ” ਰੌਲਾ ਪਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਦਾ ਰੌਲਾ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜਾ ਭੱਜ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਕੀ ਫੜ ਲਿਆ?” ਸੈਨਾਪਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾ ਆਪਣਾ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਫੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਚੰਦ ਫੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬਦਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ।” ਰਾਜਾ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਚੰਦ ਕਿੱਥੇ ਹੈ।” ਤਾਂ ਸੈਨਾਪਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮਹਾਰਾਜ ਆਸਮਾਨ ਵੱਲ ਦੇਖੋ ਚੰਦ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹੈ।” ਚੰਦ ਦੇਖ ਕੇ ਰਾਜਾ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਅਸੀਂ ਸੂਰਜ ਬਦਲੇ ਚੰਦ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਬਦਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਯੁੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ।” ਸੈਨਾਪਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਲ ਵਿਚਲਾ ਮੋਤੀਆਂ ਦਾ ਹਾਰ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਦੇ ਕੇ ਰਾਜਾ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਨਾਪਤੀ ਨੇ ਯੁੱਧ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ।

2. ਮੂਰਖ ਮਿੱਤਰ

ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਰਾਜੇ ਦਾ ਇਕ ਪੱਕਾ ਮਿੱਤਰ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੂਰਖ ਸੀ। ਪਰੰਤੂ ਰਾਜਾ ਉਸ ਦੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਤੇ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਹਨੇਰਾ ਹੋਣ ਤੇ ਇਕ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾ ਤੇ ਸੈਨਿਕ ਤੰਬੂ ਲਗਾ ਕੇ ਅਰਾਮ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਕੀ ਤੂੰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਤੰਬੂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰੀਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਮੇਰੇ ਤੰਬੂ ਵਿੱਚ ਵੜਣ ਨਾ ਦੇਵੀਂ। ਤੂੰ ਖੁਦ ਆਪ ਵੀ ਮੇਰੇ ਤੰਬੂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਵੜੀ।” ਰਾਜੇ ਦਾ ਮੂਰਖ ਮਿੱਤਰ ਤੰਬੂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਕੁਝ ਰਾਤ ਹੋਈ ਤੇ ਇਕ ਜੁਗਨੂੰ ਰਾਜੇ ਦੇ ਤੰਬੂ ਵਿੱਚ ਵੜ ਗਿਆ। ਰਾਜੇ ਦਾ ਮਿੱਤਰ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਿਵੇਂ

ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ ? ਰਾਜੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਤੰਬੂ ਅੰਦਰ ਨਾ
 ਵੜੀਂ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚ-ਸੋਚ ਕੇ ਤੰਬੂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਤੰਬੂ ਮੱਚਣ
 ਲੱਗਾ। ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਦੇਖ ਕੇ ਰਾਜਾ ਬਚਾਉ-ਬਚਾਉ ਰੌਲਾ ਪਾਉਣ
 ਲੱਗਾ। ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਰੌਲਾ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਤੰਬੂ ਵਿੱਚੋਂ
 ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਿਆ। ਬਾਹਰ ਆਉਣ 'ਤੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ
 ਕਿਹਾ, “ਤੈਂ ਇਹ ਕੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ? ਅੱਗ ਕਿਉਂ ਲਾਈ ਸੀ ?” ਰਾਜੇ ਦਾ
 ਮੂਰਖ ਮਿੱਤਰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਮਹਾਰਾਜ ਤੁਹਾਡੇ ਤੰਬੂ ਵਿੱਚ ਜੁਗਨੂੰ
 ਵੜ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਤੰਬੂ
 ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਜੁਗਨੂੰ ਮਰ ਜਾਵੇ।” ਉਸ ਦੀ ਪਾਗਲ
 ਭਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜਾ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਤੇ ਫੇਰ ਕਹਿਣ
 ਲੱਗਾ, “ਮੈਂ ਹੁਣ ਦੂਸਰੇ ਤੰਬੂ ਵਿੱਚ ਸੌਂਦਾ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਰਾਖੀ ਪੂਰੇ ਧਿਆਨ
 ਨਾਲ ਕਰੀਂ। ਜਿਹੜਾ ਮਰਜ਼ੀ ਤੰਬੂ ਵਿੱਚ ਵੜ ਜਾਵੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ
 ਆਖੀਂ।” ਰਾਜਾ ਤੰਬੂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਸੌਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਮਿੱਤਰ ਤੰਬੂ
 ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਰਾਤ ਬੀਤੀ ਤੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਤੰਬੂ ਵਿੱਚ
 ਚੋਰ ਵੜ ਗਏ ਤੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਗਹਿਣੇ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਲੈ ਗਏ।
 ਮੂਰਖ ਮਿੱਤਰ ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠਾ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਚੋਰਾਂ
 ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਿਹਾ। ਜਦ ਰਾਜਾ ਸਵੇਰੇ ਉਠਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ
 ਸਾਰੇ ਕੀਮਤੀ ਗਹਿਣੇ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਰਾਜਾ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ
 ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਗਹਿਣੇ ਚੋਰੀ
 ਹੋ ਗਏ ਤੈਂ ਕੋਈ ਚੋਰੀ ਕਰਦਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਦਾ ਮੂਰਖ ਮਿੱਤਰ
 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਚੋਰ ਤੁਹਾਡੇ ਤੰਬੂ ਵਿੱਚ ਵੜੇ
 ਸਨ। ਉਹ ਗਹਿਣੇ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਲੈ ਗਏ।” ਰਾਜਾ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ
 ਹੈ, “ਪਾਗਲ ਤੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਕਰਨੋਂ ਰੋਕਿਆ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਤੈਂ

ਰੋਲਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ?” ਅੱਗੋਂ ਮੂਰਖ ਮਿੱਤਰ ਆਖਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ,
“ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮੇਰੇ ਤੰਬੂ ਵਿੱਚ ਆਵੇ
ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ,
ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।”

ਮੂਰਖ ਮਿੱਤਰ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜਾ ਮੱਥਾ ਫੜ ਕੇ ਬੈਠ
ਗਿਆ। ਸਿਆਣੇ ਸੱਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ—ਮੂਰਖ ਮਿੱਤਰ ਨਾਲੋਂ ਅਕਲਮੰਦ
ਦੁਸ਼ਮਣ ਚੰਗਾ ਹੈ।

3. ਮੱਛੀਆਂ ਤੇ ਬਗਲੇ

ਇਕ ਛੱਪੜ ਦੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਰਿਹਾ ਕਰਦੀਆਂ
ਸਨ। ਉਸ ਛੱਪੜ 'ਤੇ ਦੋ ਬਗਲੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮੱਛੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ
ਆਉਂਦੇ। ਮੱਛੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਬਗਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ
ਬਗਲੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦਸ-ਪੰਦਰਾਂ ਮੱਛੀਆਂ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਜੋ ਵੀ ਮੱਛੀ
ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੀ ਬਗਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ। ਇਕ
ਦਿਨ ਸਾਰੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਬਗਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਕੋਈ
ਉਪਾਅ ਸੋਚਣ ਲੱਗੀਆਂ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮੱਛੀ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, “ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਾਂ
ਚੁੱਪ ਰਹੀਆਂ ਤਾਂ ਬਗਲੇ ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਣਗੇ। ਮੇਰੇ
ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਇਕ ਤਰਕੀਬ ਏ, ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਦੇਵੋ ਤਾਂ
ਆਪਾਂ ਬਗਲਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਾਂ।” ਵੱਡੀ ਮੱਛੀ ਦੀ
ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਭ ਤੋਂ
ਨਾਲ ਹਾਂ। ਵੱਡੀ ਮੱਛੀ ਨੇ ਤਰਕੀਬ ਸਾਰੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸੀ।

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਸਾਰੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ

ਬਗਲੇ ਕੋਲ ਗਈਆਂ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗੀਆਂ, “ਬਗਲੇ ਭਰਾ, ਅਸੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਤੇਰੇ ਖਾਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਾਂਗੀਆਂ। ਪਰੰਤੂ ਤੂੰ ਦੂਸਰੇ ਬਗਲੇ ਨੂੰ ਛੱਪੜ ਤੋਂ ਭਜਾ ਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਧੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਉਹ ਦੂਸਰਾ ਬਗਲਾ ਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਮੁੱਕ ਜਾਵਾਂਗੀਆਂ, ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਭੁੱਖਾ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ।” ਮੱਛੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਬਗਲਾ ਸੋਚ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ਮੈਂ ਦੂਸਰੇ ਬਗਲੇ ਨੂੰ ਛੱਪੜ ਤੋਂ ਭਜਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਮੇਰਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਖਾਵੇ, ਮੈਂ ਕਦੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ।

ਇਹੀ ਗੱਲ ਮੱਛੀਆਂ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਬਗਲੇ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਕਹੀ। ਦੂਸਰਾ ਬਗਲਾ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਗਿਆ। ਮੱਛੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਬਗਲੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਵੈਰੀ ਬਣ ਗਏ। ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਛੱਪੜ ਤੋਂ ਭਜਾਉਣ ਲਈ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਲੜਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਦੋਵੇਂ ਬਗਲੇ ਲੜਦੇ-ਲੜਦੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਉੱਡਣ ਯੋਗੇ ਵੀ ਨਾ ਰਹੇ ਤੇ ਛੱਪੜ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਵਾਂਗੂ ਡਿੱਗ ਪਏ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਛੱਪੜ 'ਤੇ ਦੋ ਕੁੱਤੇ ਆਏ ਤੇ ਬਗਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਮੱਛੀਆਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਈਆਂ। ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਉਣ ਲੱਗੀਆਂ।

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚੇ! ਜਿੱਥੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾ ਕੰਮ ਕਰੇ ਉੱਥੇ ਅਕਲ ਵਰਤਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

4. ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਮੰਤਰੀ

ਇਕ ਵਾਰ ਜੰਗਲ ਦੇ ਰਾਜੇ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੁਲਾਇਆ। ਉਹ ਆਪ ਇਕ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚ ਇਕ ਜਣੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ

ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ।” ਸਾਰੇ ਹੀ ਜਾਨਵਰ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਪਰਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਾ ਕੇ ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਮਰਾ, ਮੈਨੂੰ ਮੌਤ ਨਾ ਆਵੇ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਵਾਂਗਾ।” ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਲੱਭਣ ਚਲੇ ਗਏ। ਕੋਈ ਜਾਨਵਰ ਕਿਤੇ ਲੱਭਦਾ, ਕੋਈ ਕਿਤੇ। ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਪਰ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਮਿਲੀ। ਸ਼ਾਮ ਹੋਈ, ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਉਸੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਸ਼ੇਰ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕੋਈ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਮੇਰੇ ਲਈ ਉਹ ਵਸਤੂ?” ਸਭ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੇ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਲਈ ਤੇ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਇਕ ਹਿਰਨ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਕੇਲਾ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ, “ਰਾਜਾ ਸ਼ੇਰ ਜੀ, ਇਸ ਕੇਲੇ ਨੂੰ ਖਾ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਰ ਸਕਦੇ।” ਹਿਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ, “ਇਹ ਕੇਲਾ ਤੈਨੂੰ ਕਿੱਥੋਂ ਮਿਲਿਆ?” ਹਿਰਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮਹਾਰਾਜ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਸੌ ਸਾਲ ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਪਿਆ ਸੀ।”

ਸ਼ੇਰ ਬੋਲਿਆ, “ਕੇਲਾ ਤਾਂ ਪੰਜ ਦਿਨ ਰੱਖ ਕੇ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਗਿਆ? ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਮਿਆਦ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਪੂਰਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕੇਲਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਤੇਰੀ ਗੱਲ।”

ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਗੱਲ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੇ ਹਿਰਨ ਬੋਲਿਆ, “ਮਹਾਰਾਜ, ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ ਸਮਾਂ ਪੂਰਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਵੀ ਸਮਾਂ ਪੂਰਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ ਸਮਾਂ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਨੇ ਵੀ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਲੇ ਰਾਹੀਂ

ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।” ਹਿਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸ਼ੇਰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਉਸ ਨੇ ਹਿਰਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਲਿਆ।

5. ਰਾਜੇ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ

ਇਕ ਰਾਜਾ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਨਾ ਹੀ ਭੁੱਖ ਲੱਗਦੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆਉਂਦੀ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਰਾਜਾ ਜਾਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਬਹੁਤ ਦੂਰੋਂ-ਦੂਰੋਂ ਵੈਦ ਮੰਗਵਾਏ ਗਏ ਪਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਦਵਾਈ ਨੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕਿਸੇ ਵੈਦ, ਹਕੀਮ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗ ਰਿਹਾ। ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ, ਜਾਦੂ-ਟੂਣੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਪਰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਾ ਹੋਇਆ।

ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਸਧਾਰਣ ਜੱਟ ਰਾਜੇ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਮਹਾਰਾਜ ਆਪ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੈ।” ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਕੀ ਇਕ ਜੱਟ ਰਾਜੇ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਹਕੀਮਾਂ ਦੀ ਦਵਾਈ ਨੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਰਾਜਾ ਇਲਾਜ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਜੱਟ ਨੇ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਜੱਟ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਮੰਨ ਲਈ ਤੇ ਜੱਟ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਖੇਤ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਜੱਟ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਹੀ ਫੜਾ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਪੁੱਟਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਰਾਜਾ ਕਹੀ ਫੜਾ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਪੁੱਟਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਜ਼ੋਰ ਲਾਉਣ ਕਾਰਨ ਰਾਜਾ ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਗਿੱਲ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਵੇਰ ਦੇ ਮਿੱਟੀ ਪੁੱਟਦੇ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਹੋ ਗਈ। ਰਾਜੇ ਦਾ ਥਕਾਵਟ ਕਾਰਨ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਜੱਟ ਉਸ ਨੂੰ ਅਰਾਮ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਗਰਮੀ ਤੇ

ਮਿੱਟੀ ਪੁੱਟਣ ਨਾਲ ਰਾਜੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਜੱਟ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇਰ ਅਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਰਾਜਾ ਅਰਾਮ ਕਰਨ ਇਕ ਬੋਹੜ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਪੈ ਗਿਆ। ਬੋਹੜ ਦੀ ਛਾਂ ਥੱਲੇ ਠੰਡੀ-ਠੰਡੀ ਹਵਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਥੱਕ ਕੇ ਚੂਰ-ਚੂਰ ਹੋਏ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਪੈਣ ਤੇ ਹੀ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ। ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਅੱਖ ਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹੀ। ਜਦ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਜੱਟ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤੇ ਜੱਟ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਨੀਂਦ ਆਈ?” ਰਾਜਾ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਾ ਕਿਸ ਵੇਲੇ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ, ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਖ ਵੀ ਲੱਗੀ ਏ, ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ?” ਜੱਟ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲੱਗਾ, “ਮਹਾਰਾਜ, ਵਿਹਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨੀਂਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕੰਮ-ਕਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਭੁੱਖ ਵੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨੀਂਦ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਿਹਨਤ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਅਰੋਗ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।”

ਰਾਜੇ ਨੇ ਜੱਟ ਨੂੰ ਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ।

6. ਹਾਥੀ ਦਾ ਹੰਕਾਰ

ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਹਾਥੀ ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੰਕਾਰ ਸੀ। ਹਰੇਕ ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਕਾਰਨ ਡਰਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਤਾਕਤ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹਰੇਕ ਤੋਂ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਾਉਂਦਾ। ਜੰਗਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖੀ ਸਨ। ਤਾਕਤ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਕਾਰਨ ਹਾਥੀ ਹਰੇਕ ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ ਆਖਦਾ, “ਮੈਂ ਜੰਗਲ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਹਰੇਕ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਿਆ ਕਰੋ।” ਜੰਗਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਸੋਚਣ

ਲੱਗ ਪਏ ਕਿ ਜੰਗਲ ਦਾ ਰਾਜਾ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਮੰਨੀਏ ਜਾਂ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਮੰਨੀਏ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬਾਂਦਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਹਾਥੀ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਤੋੜਣ ਲਈ ਇਕ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਫਿਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਤੇ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁਲਾ ਲਿਆ।

ਬਜ਼ੁਰਗ ਬਾਂਦਰ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਤੂੰ ਆਖਦਾ ਏਂ ਮੈਂ ਜੰਗਲ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ ਤੋੜ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਾਕਤਵਰ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਤੇਰੀ ਤਾਕਤ ਪਰਖਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਸਾਡਾ ਆਖਿਆ ਕੰਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਤੈਨੂੰ ਜੰਗਲ ਦਾ ਰਾਜਾ ਮੰਨਾਂਗੇ, ਜੇਕਰ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣੀ ਪਵੇਗੀ।” ਹਾਥੀ ਬਾਂਦਰ ਦੀ ਗੱਲ ਮੁੱਕਣ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਨੂੰ ਛੇਤੀ ਕੰਮ ਦੱਸੋ, ਮੈਂ ਹਰੇਕ ਕੰਮ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।” ਤਾਂ ਬਾਂਦਰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਸਾਹਮਣੇ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਤੈਨੂੰ ਰਾਜਾ ਮੰਨਾਂਗੇ।” ਤਾਕਤ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ ਹਾਥੀ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਇਹ ਕੰਮ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ।”

ਹਾਥੀ ਨੇ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸੁੰਢ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਮਾਰੀ ਪਰੰਤੂ ਪਾਣੀ ਨਾ ਟੁੱਟਿਆ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਪਰ ਪਾਣੀ ਨਾ ਟੁੱਟਿਆ। ਦਰੱਖਤ ਪੁੱਟ-ਪੁੱਟ ਕੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਣ ਲੱਗਾ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀ ਨਾ ਟੁੱਟਿਆ। ਹਾਥੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਅਖੀਰ ਥੱਕ ਹਾਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਕੇ ਹੱਸਣ ਲੱਗੇ। ਹੰਕਾਰੇ ਹਾਥੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਤਾਕਤ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਕਰਕੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

7. ਲਾਲਚੀ ਠੱਗ

ਇਕ ਵਾਰ ਤਿੰਨ ਠੱਗ ਕਿਸੇ ਰਾਹੀਂ ਨੂੰ ਠੱਗਣ (ਲੁੱਟਣ) ਲਈ ਜੰਗਲ ਦੇ ਇਕ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਲੁੱਕ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਅਖੀਰ ਸੌਦਾਗਰ ਉਸ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੈ। ਤਿੰਨੇ ਠੱਗ ਉਸ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਮੋਹਰਾਂ ਦੀ ਥੈਲੀ ਲੁੱਟ ਕੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਪਿੱਪਲ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਹੇਠਾਂ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਰਾ ਲੁੱਟਿਆ ਧਨ ਕੱਢ ਕੇ ਰੱਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਠੱਗ ਆਖਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਾਂ ਇਹ ਧਨ ਦੀ ਵੰਡ ਫੇਰ ਕਰਾਂਗੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਵੇਰ ਦੇ ਬੈਠਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਬਹੁਤ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਦੋਵੇਂ ਠੱਗ ਇਕ ਠੱਗ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦੀ ਮੋਹਰ ਦੇ ਕੇ ਲੱਭੂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੋ ਠੱਗ ਉਸ ਦਰੱਖਤ ਹੇਠਾਂ ਅਰਾਮ ਕਰਨ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਦੋਵਾਂ ਠੱਗਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਲਾਲਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਆਪਾਂ ਤੀਜੇ ਠੱਗ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਈਏ ਤਾਂ ਧਨ ਅੱਧਾ-ਅੱਧਾ ਵੰਡਾਂਗੇ। ਨਹੀਂ ਇਸ ਧਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸੇ ਹੋਣਗੇ। ਅਖੀਰ ਦੋਵੇਂ ਸਲਾਹ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੀਜਾ ਠੱਗ ਲੱਭੂ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇਗਾ ਆਪਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਜੋ ਠੱਗ ਲੱਭੂ ਲੈਣ ਲਈ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਲਾਲਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਦੋਵਾਂ ਠੱਗਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਵਾਂ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਧਨ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਰੱਖਾਂਗਾ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹਿੱਸਾ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਉਹ ਦੂਸਰੇ ਦੋਵਾਂ ਠੱਗਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਲੱਭੂਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰ ਮਿਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਲੱਭੂ ਲੈ ਕੇ ਜਦ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਠੱਗ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਮਰਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ

ਠੱਗ ਧਨ ਨੂੰ ਅੱਧਾ-ਅੱਧਾ ਵੰਡ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਠੱਗ ਆਖਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, “ਆਪਾਂ ਦੋਵੇਂ ਭੁੱਖੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਹ ਲੱਡੂ ਖਾ ਲਈਏ, ਫੇਰ ਧਨ ਲੈ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਵਾਂਗੇ।” ਦੋਵੇਂ ਠੱਗ ਉਹ ਲੱਡੂ ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਲੱਡੂਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦੋਵੇਂ ਠੱਗ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਲਚੀ ਠੱਗ ਲਾਲਚ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

8. ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੁੱਢਾ ਹਾਂ

ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਰਾਮ ਦਾਸ ਇਕ ਸਾਧੂ ਦੀ ਕਥਾ ਸੁਣਨ ਲਈ ਗਿਆ। ਸਾਧੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਮਦੂਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਜੋ ਜਮਦੂਤ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਰੂਹ ਕੱਢਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਕੰਨ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਸਿਰ 'ਤੇ ਦੋ ਸਿੰਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਝੋਟੇ-ਢੱਠੇ ਵਾਂਗ ਨਰੋਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।” ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਥਾ ਸੁਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਆ ਗਿਆ।

ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਬੀਤ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰਾਮ ਦਾਸ ਦਾ ਲੜਕਾ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਾਰੇ ਵੈਦ, ਹਕੀਮਾਂ ਤੋਂ ਦਵਾਈ ਦਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਲੜਕਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਰਾਮ ਦਾਸ ਰੋਜ਼ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਮੂਰਤ ਅੱਗੇ ਲੜਕੇ ਦੇ ਠੀਕ ਹੋਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦਾ ਆਖਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੇਰੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰ ਦੇਵੋ, ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਚਾਹੇ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਵੋ, ਮੈਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇਖ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲੜਕੇ ਨੇ ਅਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ।” ਰਾਮ ਦਾਸ ਹਰੇਕ ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਅੱਗੇ ਇਹੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮੌਤ ਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਮੇਰਾ ਲੜਕਾ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਕੁਝ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਇਕ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰਾਮ ਦਾਸ ਦੀ ਮੱਝ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ। ਉਹ ਤੁਰਦੀ-ਫਿਰਦੀ ਇਕ ਵੱਡਾ ਪਤੀਲਾ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਰਾਮ ਦਾਸ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਵੜਦੀ ਹੈ। ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਪਤੀਲਾ

ਫਸਿਆ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੱਝ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਭੱਜਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਰਾਮ ਦਾਸ ਦੀ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਹਨੇਰਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਕਾਲਾ ਮੂੰਹ ਸਿਰ ਤੇ ਸਿੰਗ ਦੇਖਦੇ ਰਾਮ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸਾਧੂ ਦੀ ਜਮਦੂਤ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਾਮ ਦਾਸ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਜਮਦੂਤ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਡਰ ਕੇ ਮੰਜੇ ਹੇਠਾਂ ਵੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, “ਜਮਦੂਤ ਜੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੁੱਢਾ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਲੜਕਾ ਬੀਮਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਦੂਸਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ ਹੋ। ਦੂਸਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਰੂਹ ਕੱਢ ਲਉ।”

9. ਗਾਇਕ ਦੀ ਰੂਹ

ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗਾਇਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗਾਇਕ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਧਰਮ ਰਾਜ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਰਾਜ ਉਸ ਦੇ ਪਾਪ-ਪੁੰਨ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਰਕੇ ਆਖਦਾ ਹੈ, “ਗਾਇਕ ਤੇਰੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ 15 ਦਿਨ ਸਵਰਗ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦਿਨ ਨਰਕ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਦੱਸ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵਰਗ ਲੈਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਰਕ।” ਗਾਇਕ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਮਹਾਰਾਜ ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵਰਗ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਗਾਇਕ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਧਰਮ ਰਾਜ ਨੇ ਜਮਦੂਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵਰਗ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਕੇ ਆ।” ਗਾਇਕ ਸਵਰਗ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਲੈਂਦਾ। 15 ਦਿਨ ਪੂਰੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਗਾਇਕ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਦਾ। ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਗੱਲ ਧਰਮ ਰਾਜ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਰਾਜ ਜਮਦੂਤ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਗਾਇਕ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਬਾਰੇ ਆਖਦਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਗਾਇਕ ਜਮਦੂਤ ਦੇ ਕਹੇ ਤੇ ਸਵਰਗ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਦਾ। ਧਰਮ ਰਾਜ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗਾਇਕ ਨੂੰ ਲੈਣ ਭੇਜਦਾ ਹੈ। ਗਾਇਕ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੀ

ਕਹੇ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਦਾ। ਧਰਮ ਰਾਜ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵੱਧ ਗਈ। ਗਾਇਕ ਦਾ 15 ਦਿਨ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਸਵਰਗ ਵਿੱਚ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਰਾਜ ਗਾਇਕ ਨੂੰ ਸਵਰਗ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ-ਸੋਚ ਕੇ ਥੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਸੂਰਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕ ਸਰਸਵਤੀ ਮਾਤਾ ਧਰਮ ਰਾਜ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਰਾਜ ਸੋਚਾਂ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਾ ਦੇਖ ਕੇ ਸਰਸਵਤੀ ਮਾਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਰਾਜ ਉਸ ਨੂੰ ਗਾਇਕ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਗਾਇਕ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਸਰਸਵਤੀ ਮਾਤਾ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਬਦਲ ਕੇ ਗਾਇਕ ਨੂੰ ਲੈਣ ਸਵਰਗ ਵਿੱਚ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਵਰਗ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਸਰਸਵਤੀ ਮਾਤਾ ਗਾਇਕ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਆਖਦੀ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਗਾਇਕ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਰਸਵਤੀ ਮਾਤਾ ਫੇਰ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਆਖਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, “ਮਸ਼ਹੂਰ ਗਾਇਕ ਜੀ ਤੁਹਾਡੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਚਰਚੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਧਰਮ ਰਾਜ ਤੁਹਾਡਾ ਅਖਾੜਾ ਲਗਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਜਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਮੰਗੋਗੇ ਧਰਮ ਰਾਜ ਦੇ ਦੇਵੇਗਾ। ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਮੈਂ ਅਡਵਾਂਸ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਹਾਂ। ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਪੈਸੇ ਲੈ ਲਵੋ।” ਸਰਸਵਤੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਗਾਇਕ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਨੱਚਣ ਲੱਗਾ ਤੇ ਝੱਟ-ਪੱਟ ਸਵਰਗ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੇ ਜਮਦੂਤਾਂ ਨੇ ਗਾਇਕ ਨੂੰ ਬਾਂਹ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਬਾਹਰ ਖਿੱਚ ਲਿਆ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਧੱਕਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

10. ਚਲਾਕ ਖਰਗੋਸ਼

ਇਕ ਜੰਗਲ ਦੀ ਜਾਸੂਸ ਲੂਬੜੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਾਨਵਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ

ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜੰਗਲ ਦਾ ਨਵਾਂ ਜਾਸੂਸ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਸੂਸ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ। ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰੌਲਾ ਪੈਣ 'ਤੇ ਹਾਥੀ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਆਪਾਂ ਉਸ ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ ਜਾਸੂਸ ਬਣਾਵਾਂਗੇ, ਜੋ ਇਕ ਸ਼ਰਤ ਪੂਰੀ ਕਰੇਗਾ।” ਹਾਥੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਸ਼ਰਤ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਹਾਥੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਜੋ ਜਾਗਦੇ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਮੁੱਛ ਦਾ ਵਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇਗਾ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਸੂਸ ਬਣਾਵਾਂਗੇ।” ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣ ਕੇ ਅੱਧੇ ਜਾਨਵਰ ਤਾਂ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਏ। ਕੁਝ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਅਸੀਂ ਲੈ ਕੇ ਆਵਾਂਗੇ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਮੁੱਛ ਦਾ ਵਾਲ।

ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਂਦਰ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਮੁੱਛ ਦਾ ਵਾਲ ਲੈਣ ਲਈ ਗਿਆ। ਦੂਰ ਖੜ੍ਹਾ ਸ਼ੇਰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਡਰ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਆ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਹਿਰਨ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ। ਹਿਰਨ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੀ ਮੁੱਛ ਦਾ ਵਾਲ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।” ਪਰੰਤੂ ਹਿਰਨ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਆ ਗਿਆ। ਹਿਰਨ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਸ਼ੇਰ ਉਸ 'ਤੇ ਝਪਟ ਪਿਆ। ਮਸਾਂ-ਮਸਾਂ ਹਿਰਨ ਨੇ ਭੱਜ ਕੇ ਜਾਨ ਬਚਾਈ। ਹਿਰਨ ਨੇ ਆ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਡਰ ਕੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਮੁੱਛ ਦਾ ਵਾਲ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਕੱਲਾ ਖਰਗੋਸ਼ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਬਾਕੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਥੇਰਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦੇ। ਪਰ ਖਰਗੋਸ਼ ਨਾ ਮੰਨਿਆ। ਅਖੀਰ ਉਹ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਮੁੱਛ ਦਾ ਵਾਲ ਲੈਣ ਲਈ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਜਦ ਖਰਗੋਸ਼ ਸ਼ੇਰ ਕੋਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਖਰਗੋਸ਼ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਸ਼ੇਰ ਉਸ ਵੱਲ ਦੌੜ ਪਿਆ। ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਖਰਗੋਸ਼ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ, “ਸ਼ੇਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਦੋ ਇੱਛਾਵਾਂ ਹਨ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰੋ।” ਸ਼ੇਰ ਖਰਗੋਸ਼ ਨੂੰ ਪੰਜੇ ਨਾਲ

ਫੜ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਬੋਲ ਤੇਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ?” ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਖਰਗੋਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਇਕ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਮੂੰਹ ਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਮੈਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਲੱਗੀ ਹੈ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਨਹਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਖਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਜਾਵੋਗੇ।” ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਖਰਗੋਸ਼ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ। ਤੂੰ ਜਲਦੀ-ਜਲਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰ।” ਪਹਿਲੀ ਇੱਛਾ ਮੁਤਾਬਕ ਜਦ ਖਰਗੋਸ਼ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਮੁੱਛ ਦਾ ਵਾਲ ਪੁੱਟ ਲਿਆ। ਦੂਸਰੀ ਇੱਛਾ ਜਦ ਉਹ ਨਹਾਉਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵਾਪਸ ਨਾ ਆਇਆ। ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਮੁੱਛ ਦਾ ਵਾਲ ਲਿਜਾ ਕੇ ਖਰਗੋਸ਼ ਨੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ। ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਉਸ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਤੇ ਖਰਗੋਸ਼ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਦਾ ਜਾਸੂਸ ਬਣਾ ਲਿਆ।

11. ਮੰਤ ਦਾ ਡਰ

ਰਾਜੇ ਵੀਰੂਦੱਤ ਦੀ ਕੋਈ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਔਲਾਦ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਗ਼ਮ ਕਾਰਨ ਰਾਜਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਦੇ ਵਾਰਸ ਦੀ ਸੋਚ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਔਲਾਦ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਾਰਨ ਰਾਜਾ ਪਰਜਾ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਬੀਮਾਰ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੀਮਾਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਬਿਸਤਰ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਾਜੇ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈ। ਰਾਣੀ ਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਦੀ ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਾ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੂਰੋਂ-ਦੂਰੋਂ ਵੈਦ ਬੁਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੈਦ ਦੀ ਦਵਾਈ ਨੇ ਕੰਮ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਰਾਜੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਿਗੜਦੀ ਗਈ। ਵੈਦਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ

ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਰੇਕ ਵੈਦ ਜਵਾਬ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।
ਰਾਜੇ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਫੈਲ ਗਈ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਸਾਧੂ ਆਇਆ। ਸਾਧੂ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।”
ਰਾਣੀ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਬੀਮਾਰ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਲੈ ਗਈ। ਸਾਧੂ ਨੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿੱਚ ਇਕ ਗੱਲ ਕਹੀ। ਰਾਜਾ ਸਾਧੂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਬਿਸਤਰ ਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਭੋਜਨ ਆਦਿ ਵੀ ਖਾਣ ਲੱਗਾ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਰੱਬ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ। ਪਰਜਾ ਦਾ ਹਰੇਕ ਕੰਮ ਕਰਦਾ। ਗਹਿਣੇ ਆਦਿ ਪਰਜਾ ਵਿੱਚ ਦਾਨ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।
ਰਾਣੀ ਰਾਜੇ ਦੇ ਠੀਕ ਹੋਣ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ।

ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਸਾਧੂ ਫਿਰ ਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਰਾਜੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲੈਣ ਲਈ ਆਇਆ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਚੰਗੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਰਾਣੀ ਤੇ ਹੋਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ, “ਸਾਧੂ ਜੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੈਦ ਦੀ ਦਵਾਈ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ। ਹਰੇਕ ਵੈਦ-ਹਕੀਮ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖ ਲਿਆ। ਪਰੰਤੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਅਰਾਮ ਨਾ ਆਇਆ। ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋ ਗਏ।”
ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਧੂ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਰਾਜੇ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਮਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉੱਠ ਕੇ ਰੱਬ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰ, ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੁਧਾਰ। ਪਰਜਾ ਦੇ ਅਧੂਰੇ ਕੰਮ ਪੂਰੇ ਕਰ, ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਕਰ ਤਾਂ ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਸਵਰਗ ਵਿੱਚ ਥਾਂ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਮੇਰੀ ਐਨੀ ਕਹੀ ਗੱਲ ਨੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਗਿਆ।”

ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਾਧੂ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਇਆ। ਅਖੀਰ ਮਹਿਲ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਸਾਧੂ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਰਾਜਨ ਤੇਰੀ ਔਲਾਦ ਪਰਜਾ ਹੈ। ਜੇ ਪੁੱਤ ਹੋ ਕੇ ਮਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਪੁੱਤ ਨਲਾਇਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਰਾਜਾ ਹੈਂ ਆਪਣੇ ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਭੁੱਲਾ।” ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕੇ ਸਾਧੂ ਚਲਾ ਗਿਆ।

12. ਅਕਲ ਵੱਡੀ ਜਾਂ ਤਾਕਤ

ਇਕ ਵਾਰ ਪੀਰੂ ਤੇ ਬਿੱਕਰ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹਿਸ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਪੀਰੂ ਆਖਣ ਲੱਗਾ ਅਕਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੈ ਤੇ ਬਿੱਕਰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ ਤਾਕਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਆ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰਾਜਾ ਲੜਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੀਰੂ ਆਖਦਾ ਹੈ, “ਮਹਾਰਾਜ, ਮੈਂ ਆਖਦਾ ਹਾਂ, ਅਕਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੈ।” ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਬਿੱਕਰ ਬੋਲਿਆ, “ਮਹਾਰਾਜ, ਮੈਂ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤਾਕਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੈ।” ਰਾਜੇ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸੈਨਿਕ ਤੋਂ ਦੋ ਡੰਡਿਆਂ ਦੇ ਗੱਠੇ ਮੰਗਵਾ ਲਏ। ਇਕ ਗੱਠੇ ਵਿੱਚ ਦਸ-ਦਸ ਡੰਡੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜੇ ਨੇ ਬਿੱਕਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਗੱਠੇ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਦਿਖਾ।” ਬਿੱਕਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਲਾਈ ਪਰ ਗੱਠਾ ਨਾ ਟੁੱਟਿਆ। ਫਿਰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਇਕ ਗੱਠਾ ਪੀਰੂ ਨੂੰ ਫੜਾ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਹੁਣ ਤੂੰ ਇਸ ਗੱਠੇ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਦਿਖਾ।” ਪੀਰੂ ਨੇ ਗੱਠਾ ਫੜ ਕੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਹ ਡੰਡੇ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟ ਸਕਦੇ। ਉਸ ਨੇ ਗੱਠੇ

ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਕੱਲਾ-ਇਕੱਲਾ ਡੰਡਾ ਕਰਕੇ ਤੋੜਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰਾ ਗੱਠਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਰਾਜਾ ਹੱਸ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਏ, ਅਕਲ ਵੱਡੀ ਹੈ ਜਾਂ ਤਾਕਤ। ਬਿੱਕਰ ਆਖਦਾ ਸੀ ਤਾਕਤ ਵੱਡੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਲਾਈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਗੱਠਾ ਨਾ ਟੁੱਟਿਆ। ਪੀਰੂ ਜੋ ਕਿ ਆਖਦਾ ਸੀ ਅਕਲ ਵੱਡੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਅਕਲ ਵਰਤ ਕੇ ਇਕੱਲਾ-ਇਕੱਲਾ ਡੰਡਾ ਕਰਕੇ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਤਾਕਤ ਨਾਲੋਂ ਅਕਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੱਡੀ ਹੈ। ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਕਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਅਕਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਾਕਤ ਲਾਈ ਫਜ਼ੂਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਉੱਤਰ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਬਿੱਕਰ ਨੇ ਪੀਰੂ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗੀ।

13. ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਰਾਜਾ ਹਰੀਦੱਤ ਤੇ ਠੱਗ

ਰਾਜਾ ਹਰੀਦੱਤ ਆਪਣੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਸੇਠ ਨੇ ਆ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਲੀ ਪਹਾੜੀ 'ਤੇ ਠੱਗਾਂ ਦਾ ਟੋਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਰਾਹ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੱਲ੍ਹ ਜਦ ਮੈਂ ਪਹਾੜੀ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਲੰਘਿਆ ਤਾਂ ਠੱਗਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਤੇ ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਧਨ ਲੁੱਟ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਮੇਰਾ ਧਨ ਠੱਗਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲਿਆਇਆ ਜਾਵੇ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਠੱਗਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜੇ ਹਰੀਦੱਤ ਨੇ ਕੁਝ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਠੱਗਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਸੈਨਿਕ ਠੱਗਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਪਹਾੜੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਅੱਗੋਂ ਠੱਗ ਬਹੁਤ

ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਟੋਆ ਪੁੱਟ ਕੇ ਉਸ ਉੱਪਰ ਘਾਹ ਫੂਸ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤਾ। ਜੋ ਵੀ ਸੈਨਿਕ ਲੰਘਦਾ ਭੁਲੇਖੇ ਨਾਲ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਕੇ ਸੱਟਾਂ ਖਾ ਲੈਂਦਾ। ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ। ਫੇਰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਠੱਗਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਜਾਸੂਸਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ। ਜਾਸੂਸਾਂ ਨੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਪਤਾ ਕਰਕੇ ਆ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਠੱਗ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਕੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਵਿੱਚ ਜਾ ਰਲਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਭੇਸ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਾਸੂਸਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਰਾਜੇ ਨੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੀ। ਠੱਗਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਰਾਜਾ ਹਰੀਦੱਤ ਕਈ ਦਿਨ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਇਕ ਤਰਕੀਬ ਆਈ।

ਰਾਜੇ ਹਰੀਦੱਤ ਨੇ ਠੱਗਾਂ ਵਰਗਾ ਭੇਸ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਕੱਪੜੇ ਠੱਗਾਂ ਵਰਗੇ ਪਾ ਲਏ ਤੇ ਕੋਲ ਕੁਝ ਧਨ ਲੈ ਕੇ ਪਹਾੜੀ 'ਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਭੇਸ ਬਦਲਾਏ ਕਾਰਨ ਰਾਜੇ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਪਹਿਚਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਹਾੜੀ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਦਰੱਖਤ ਹੇਠਾਂ ਅਰਾਮ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਨੂੰ ਠੱਗਾਂ ਨੇ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਤੇ ਠੱਗ ਆਖਣ ਲੱਗੇ, “ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਜੋ ਵੀ ਧਨ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਦੇ ਜਾ, ਨਹੀਂ ਤੈਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਵਾਂਗੇ।” ਤਾਂ ਰਾਜਾ ਹਰੀਦੱਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਮਿੱਤਰੋ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਮਾਰੋ, ਮੈਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗਾ ਠੱਗ ਹਾਂ। ਇਹ ਕੁਝ ਧਨ ਮੈਂ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲੋਂ ਲੁੱਟ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਟੋਲੇ ਵਿੱਚ ਰਲਾ ਲਉ ਤੇ ਇਹ ਲੁੱਟਿਆ ਧਨ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।” ਠੱਗਾਂ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਠੱਗ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਟੋਲੇ ਵਿੱਚ ਰਲਾ ਲਿਆ। ਰਾਜਾ ਠੱਗਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਦਾ ਰਿਹਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਜਾ ਠੱਗਾਂ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਭਰਾਵੋ ਆਪਾਂ

ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਥੋੜ੍ਹਾ-ਥੋੜ੍ਹਾ ਧਨ ਲੁੱਟ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਧਨ ਲੁੱਟ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਖਾਈਏ।” ਠੱਗਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਿਰ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਅਮੀਰ ਹੋ ਜਾਈਏ। ਤਾਂ ਹਰੀਦੱਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਆਪਾਂ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ ਪਤਾ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਠੱਗ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨ ਗਏ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਰਾਜਾ ਠੱਗਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪ ਗੁਪਤ ਰਸਤੇ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਆਖ ਕੇ ਠੱਗਾਂ ਨੂੰ ਫੜਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਵੇਰੇ ਠੱਗਾਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਰਾਜਾ ਹਰੀਦੱਤ ਆਪਣੇ ਆਸਣ ’ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਠੱਗ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਭੈ-ਭੀਤ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜਾ ਤਾਂ ਠੱਗ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਰਾਜਾ ਹੱਸ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਪਾਗਲੋ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਰਾਜੇ ਤੋਂ ਠੱਗ ਬਣਿਆ ਸੀ।” ਫੇਰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਠੱਗਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਲੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਧਨ ਠੱਗਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ।

14. ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ

ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਪੰਡਿਤ ਤੇ ਜੱਟ ਨੇ ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ ਕਰ ਲਈ। ਪੰਡਿਤ ਬਹੁਤ ਚੁਸਤ ਸੀ ਪਰ ਜੱਟ ਭੋਲਾ-ਭਾਲਾ ਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਮੱਕੀ ਬੀਜ ਲਈ। ਮੱਕੀ ਵਿੱਚ ਘਾਹ ਹੋਣ ਤੇ ਜੱਟ ਨੇ ਪੰਡਿਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਚੱਲ ਆਪਾਂ ਮੱਕੀ ਨੂੰ ਗੁੱਡ ਆਈਏ।” ਤਾਂ ਪੰਡਿਤ ਬੋਲਿਆ, “ਭਰਾਵਾ ਅੱਜ ਮੇਰੀ ਤਬੀਅਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਯਾਰ ਤੂੰ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਗੁੱਡ ਆ।” ਜੱਟ ਪੰਡਿਤ ਦੀ

ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਮੱਕੀ ਗੁੱਡ ਆਇਆ। ਪੰਡਿਤ ਜੱਟ ਦੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪੈ ਕੇ ਅਰਾਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਕੁਝ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਏ। ਜੱਟ ਨੇ ਪੰਡਿਤ ਨੂੰ ਫੇਰ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਚੱਲ ਆਪਾਂ ਮੱਕੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਲਾ ਆਈਏ।” ਪੰਡਿਤ ਜੱਟ ਨੂੰ ਬਹਾਨਾ ਲਾ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਭਰਾਵਾ ਅੱਜ ਮੇਰੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਪਾਣੀ ਲਾ ਆ।” ਜੱਟ ਪੰਡਿਤ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ 'ਤੇ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਪਾਣੀ ਲਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਮੱਕੀ ਦੀ ਫਸਲ ਪੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੱਟ ਤੇ ਪੰਡਿਤ ਦੋਵੇਂ ਖੇਤ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਡਿਤ ਆਖਦਾ ਹੈ, “ਭਰਾਵਾ ਆਪਣੀ ਮੱਕੀ ਪੱਕ ਗਈ ਹੈ, ਮੈਂ ਛੱਲੀਆਂ ਲਵਾਂਗਾ ਤੇ ਤੂੰ ਟਾਂਡੇ ਲੈ ਲਵੀਂ।” ਪੰਡਿਤ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਜੱਟ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੂੰਹੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਖਦਾ।

ਘਰ ਆ ਕੇ ਜੱਟ ਆਖਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਮਿਹਨਤ ਮੈਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਛੱਲੀਆਂ ਪੰਡਿਤ ਲੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਲਾਭ ਹੋਇਆ ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ ਦਾ। ਜੱਟ ਪੰਡਿਤ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਤਰਕੀਬ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਜੱਟ ਪੰਡਿਤ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਭਰਾਵਾ ਆਪਣੀ ਫਸਲ ਪੱਕ ਗਈ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੱਢਦੇ ਉੱਨਾ ਚਿਰ ਇਸ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰਾਖੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਕੋਈ ਚੋਰ ਛੱਲੀਆਂ ਨਾ ਤੋੜ ਕੇ ਲੈ ਜਾਵੇ।” ਪੰਡਿਤ ਜੱਟ ਨੂੰ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਭਰਾਵਾ ਰਾਤ ਨੂੰ ਤੂੰ ਹੀ ਰਾਖੀ ਕਰ ਲਵੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਕੀ ਕਰੂੰ?” ਜੱਟ ਪੰਡਿਤ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਜੱਟ ਨੇ ਛੱਲੀਆਂ ਤੋੜ ਕੇ ਘਰ ਲੁਕੇ ਲਈਆਂ। ਫਸਲ ਵੱਢਣ (ਕੱਟਣ) ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪੰਡਿਤ ਜੱਟ ਦੇ ਨਾਲ ਖੇਤ ਵੱਲ

ਤੁਰ ਪਿਆ। ਜਾ ਕੇ ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲੇ ਟਾਂਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ ਛੱਲੀਆਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਤੋੜ ਲਈਆਂ। ਪੰਡਿਤ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਬੋਲਿਆ, “ਜੱਟਾ ਛੱਲੀਆਂ ਕਿੱਥੇ ਗਈਆਂ?” ਜੱਟ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਚੋਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਹੈ।” ਤਾਂ ਪੰਡਿਤ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰਾਖੀ ਕਰੀਂ।” ਜੱਟ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਤੇਰੇ ਵਾਂਗੂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਵੀ ਰਾਖੀ ਕਰਕੇ ਕੀ ਕਰਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰਾਖੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।” ਜੱਟ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹਾਨੇ-ਬਾਜ਼ ਪੰਡਿਤ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲ ਸਕਿਆ। ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਪੰਡਿਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੱਟ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ।

15. ਸਿੱਖਿਆ

ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸੇਠ ਰਾਮ ਚੰਦ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਸੇਠ ਰਾਮ ਚੰਦ ਦਾ ਲੜਕਾ ਰਾਜੂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਾੜੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਘੁੰਮਦਾ ਫਿਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਰਾਮ ਚੰਦ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਸੀ। ਅਕਸਰ ਉਹ ਰਾਜੂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਬਾਰੇ ਆਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਪਰੰਤੂ ਰਾਜੂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਸੇਠ ਰਾਮ ਚੰਦ ਨੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਤੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਤੇ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੱਸਣ ਲਈ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੁਲਾਇਆ। ਸੇਠ ਰਾਮ ਚੰਦ ਨੇ ਰਾਜੂ ਨੂੰ ਵੀਹ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਬਜ਼ਾਰੋਂ ਕੱਚੇ ਕੇਲੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਰਾਜੂ ਬਜ਼ਾਰੋਂ ਕੱਚੇ ਕੇਲੇ ਲੈ ਆਇਆ। ਸੇਠ ਰਾਮ ਚੰਦ ਨੇ ਕੱਚੇ ਕੇਲੇ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਰਾਜੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਲਿਆ। ਸੇਠ ਰਾਮ ਚੰਦ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਦੇਖ ਪੁੱਤਰ ਇਹ ਕੱਚੇ ਕੇਲਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਦਰ ਨਹੀਂ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

ਪੁੱਛਦਾ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦਦਾ।” ਫੇਰ ਰਾਮ ਚੰਦ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਸਾਲਾ ਲਗਵਾ ਕੇ ਰਾਜੂ ਤੋਂ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰਖਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜੂ ਤੋਂ ਉਹ ਕੋਲੇ ਫਿਰ ਮੰਗਵਾਏ। ਕੋਲੇ ਪੱਕ ਕੇ ਪੀਲੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਸੇਠ ਨੇ ਰਾਜੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਦੇਖ ਪੁੱਤਰ ਇਹ ਕੋਲੇ ਪੱਕ ਗਏ ਨੇ, ਇਹ ਪੀਲੇ ਹੋ ਗਏ ਨੇ, ਹੁਣ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਹਰ ਕੋਈ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਕੀਮਤ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਖਰੀਦੇਗਾ, ਹਰੇਕ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਵੀ ਕਰੇਗਾ।”

ਰਾਜੂ ਆਪਣੇ ਡੈਡੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਡੈਡੀ ਕਦੇ ਤੁਸੀਂ ਕੱਚੇ ਕੋਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਹੋ, ਕਦੇ ਇਹਨਾਂ ਪੀਲੇ ਕੋਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਹੋ, ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ?” ਸੇਠ ਰਾਮ ਚੰਦ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਮਿੱਠੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਬੋਲਿਆ, “ਪੁੱਤਰ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਨਪੜ੍ਹ ਵਿਅਕਤੀ ਇਕ ਕੱਚੇ ਕੋਲਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਕਦਰ ਨਹੀਂ। ਅਨਪੜ੍ਹ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦਾ। ਪਰੰਤੂ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆ ਰੂਪੀ ਮਸਾਲਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪੱਕੇ ਕੋਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਇਕ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਕੋਈ ਉਸ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਦਰ ਪਵਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਏਂ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਨਾ-ਲਿਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।”

ਡੈਡੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜੂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਮਾੜੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਸੰਗ ਛੱਡ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨਾ-ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਕੂਲ ਦਾ ਕੰਮ (ਹੋਮਵਰਕ) ਪੂਰੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਰਦਾ। ਸੇਠ ਰਾਮ ਚੰਦ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਸੀ।

16. ਦੇਵਤੇ ਦਾ ਵਰ

ਇਕ ਨਗਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਇਕ ਸੌਦਾਗਰ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸੌਦਾਗਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਾਲਚੀ ਸੀ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਪੈਸਾ-ਪੈਸਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਧਨ ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਅੱਗੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੰਤਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦਾ। ਪਾਠ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦੇਵਤਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਪੂਜਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ ਬੋਲ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?” ਸੌਦਾਗਰ ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਨੂੰ ਧਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਮੇਰੇ ‘ਤੇ ਮਿਹਰ ਕਰੋ, ਧਨ ਦਿਓ।” ਦੇਵਤੇ ਨੇ ਸੌਦਾਗਰ ਨੂੰ ਵਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮੇਰੀ ਮੂਰਤ ਅੱਗੋਂ ਸੋਨੇ ਦੀ ਮੋਹਰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਕਰੀਂ। ਦੇਵਤੇ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਵਰ ਸੁਣ ਕੇ ਸੌਦਾਗਰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਹੁਣ ਸੌਦਾਗਰ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੇਵਤਾ ਇਕ ਸੋਨੇ ਦੀ ਮੋਹਰ ਦੇ ਦਿੰਦਾ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਸੌਦਾਗਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਲਚ ਆਇਆ। ਸੌਦਾਗਰ ਨੇ ਫੇਰ ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਕਈ ਦਿਨ ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਦੇਵਤਾ ਫੇਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਹੁਣ ਦੱਸ ਤੈਨੂੰ ਹੁਣ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?” ਤਾਂ ਸੌਦਾਗਰ ਬੋਲਿਆ, “ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਵਰ ਦਿਓ, ਮੈਂ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਵਾਂ ਉਹ ਸੋਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ।” ਦੇਵਤੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਵੇਂਗਾ ਉਹ ਸੋਨਾ ਬਣ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗੀ। ਦੇਵਤੇ ਤੋਂ ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸੌਦਾਗਰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਸੌਦਾਗਰ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ ਉਹ ਸੋਨੇ ਦੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸੋਨਾ ਦੇਖ ਕੇ ਸੌਦਾਗਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ

ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਪਰੰਤੂ ਸੌਦਾਗਰ ਜਦੋਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਲੱਗਾ, ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਰੋਟੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸੋਨੇ ਦੀ ਬਣ ਗਈ। ਚੌਲਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਇਆ ਉਹ ਵੀ ਸੋਨੇ ਦੇ ਬਣ ਗਏ। ਪੀਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਇਆ ਉਹ ਵੀ ਸੋਨੇ ਦਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਸੌਦਾਗਰ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਹੁਣ ਕੀ ਬਣੇਗਾ ? ਮੈਂ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਸੋਨੇ ਦੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਰੋਟੀ ਕਿਵੇਂ ਖਾਵਾਂਗਾ, ਕੱਪੜੇ ਕਿਵੇਂ ਪਾਵਾਂਗਾ? ਸੌਦਾਗਰ ਦੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਦਿਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਲੰਘ ਗਏ। ਭੁੱਖਾ ਰਹਿਣ ਤੇ ਸੌਦਾਗਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈ। ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਗ਼ਲਤ ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਲਾਲਚ ਕਰਕੇ ਹੋਰ ਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਇਹ ਮੇਰੀ ਗ਼ਲਤੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਦੇਵਤੇ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੌਦਾਗਰ ਮੰਦਿਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਦੇਵਤੇ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਲੱਗਾ। ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਮੂਰਤ ਦੇ ਅੱਗੇ ਨੱਕ ਨਾਲ ਲਕੀਰਾਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗਾ। ਮੂਰਤ ਦੇ ਪੈਰ ਫੜ ਕੇ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿਓ ਮੈਂ ਗ਼ਲਤ ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਖਾ-ਪੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਮਾਫ਼ੀ ਦੇ ਦਿਉ।” ਸੌਦਾਗਰ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਸੁਣ ਕੇ ਦੇਵਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਮੂਰਖ ਤੈਨੂੰ ਹੁਣ ਅਕਲ ਆਈ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਕੁਝ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਜੋਗਾ ਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਅਸਲੀ ਧਨ-ਦੌਲਤ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗ਼ਲਤੀ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਵਰ ਵਾਪਸ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।”

ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝਦਾ ਸੌਦਾਗਰ ਦੇਵਤੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਠਿਆ ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਲਾਲਚ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੂਰਤ ਅੱਗੇ ਸੌਂਹ ਖਾਦੀ।

17. ਸ਼ਰਾਪ

ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਰਾਜਾ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਗਿਆ। ਜਾਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਨੂੰ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਇਕ ਸਾਧੂ ਸਮਾਧੀ ਲਾਈ ਬੈਠਾ ਮਿਲਿਆ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਓਏ ਪਾਖੰਡੀ ਤੈਨੂੰ ਨੀ ਪਤਾ ਰਾਜਾ ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਖੜਾ ਹੈ। ਉਠ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ।” ਪਰ ਸਾਧੂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚੀ ਰੱਬ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਰਾਜਾ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਸੈਨਿਕੋ ਇਸ ਪਾਖੰਡੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦੇਵੋ।” ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਦਾ ਸਾਧੂ ਬੋਲਿਆ, “ਐ ਹੰਕਾਰੀ ਰਾਜਾ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਸ਼ਰਾਪ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਡੁੱਬ ਕੇ ਮਰੇਂਗਾ।” ਰਾਜਾ ਸਾਧੂ ਦਾ ਸ਼ਰਾਪ ਸੁਣ ਕੇ ਕੰਬ ਗਿਆ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਣਾ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਰਾਪ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਰਾਣੀ ਰਾਜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਰੋਣ-ਪਿੱਟਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਸਾਧ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸ਼ਰਾਪ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕੋਈ ਉਪਾਅ ਲੱਭਣ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ। ਹਰੇਕ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਹੌਂਸਲੇ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦ ਕਹੇ। ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਸਾਧੂ ਤਾਂ ਮੂਰਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਕਹੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਰੰਤੂ ਰਾਜੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਬੈਠਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਉਸ ਨੂੰ ਹੌਂਸਲਾ ਨਾ ਦੇ ਸਕੇ। ਰਾਜੇ ਦੀ ਭੁੱਖ-ਪਿਆਸ ਮਿਟ ਗਈ। ਰਾਤਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦਰ ਉੱਡ ਗਈ। ਅਖੀਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਉਸ ਦੀ ਕੁਟੀਆ ਵਿੱਚ ਗਿਆ। ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਪ ਵਾਲੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਗੁਰੂ

ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਰਾਜਨ, ਸਾਧੂ ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸ਼ਰਾਪ ਮਿਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।” ਰਾਜਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਏ। ਰਾਜਾ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ ਕਿ ਸੈਨਾਪਤੀ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਮਹਾਰਾਜ, ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੈਨਾ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ‘ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਛੇਤੀ ਹੀ ਮਹਿਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇਗਾ।” ਸੈਨਾਪਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜਾ ਮੌਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਨਗਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਵੈਰੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ।

ਦੋਹਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਵਿਚਕਾਰ ਘਮਾਸਾਣ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ। ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਜਿੱਤ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨੇ ਸਾਧੂ ਦਾ ਸ਼ਰਾਪ ਭੁੱਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਿੱਤ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਂਦਾ ਮਹਿਲ ਵੱਲ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ। ਰਾਜਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲਈ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਰਾਜਾ ਘੋੜੇ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਨਦੀ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲੱਗਾ। ਜਦ ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਦਾ ਘੋੜਾ ਪਿਆਸਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪਾਣੀ-ਪੀਣ ਲਈ ਨਦੀ ਵੱਲ ਦੌੜਿਆ। ਘੋੜਾ ਭੱਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਾਜੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ। ਰਾਜਾ ਜਾ ਕੇ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਗਿਆ। ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਪਰੰਤੂ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਕੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਧੂ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸ਼ਰਾਪ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ।

18. ਮੁਰਗੀ ਲੈ ਲੋ

ਰਾਮ ਇਕ ਭੋਲਾ-ਭਾਲਾ ਲੜਕਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ

ਜੀ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਘਰ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਰਾਮ ਦੀ ਮਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਦੀ ਹੈ, “ਪੁੱਤਰ, ਇਹ ਉਠ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਵੇਚ ਆ, ਆਪਾਂ ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪੁੱਛੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਆਖੀਂ 100 ਰੁਪਏ ਹੈ।” ਰਾਮ ਉਠ ਲੈ ਕੇ ਮੰਡੀ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੰਡੀ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, “ਉਠ ਲੈ ਲੋ, 100 ਰੁਪਏ ਦਾ ਉਠ ਲੈ ਲੋ।” ਇਕ ਚਲਾਕ ਵਪਾਰੀ ਭੋਲਾ-ਭਾਲਾ ਬੱਚਾ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, “ਓਏ ਇਹ ਉਠ ਨਹੀਂ ਖੋਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਖੋਤੇ ਦੇ 20 ਰੁਪਏ ਲੈ ਲੋ।” ਰਾਮ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੱਚ ਮੰਨ ਕੇ ਉਠ 20 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਵੇਚ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਘਰ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟਦੀ ਹੈ।

ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਦੀ ਹੈ, “ਇਹ ਮੱਝ ਲੈ ਜਾ, ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ 100 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਵੇਚੀਂ।” ਰਾਮ ਫੇਰ ਮੱਝ ਲੈ ਕੇ ਮੰਡੀ 'ਤੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, “ਮੱਝ ਲੈ ਲੋ ਮੱਝ 100 ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੱਝ।” ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, “ਓਏ ਛੋਟੇ ਇਹ ਮੱਝ ਨਹੀਂ ਬੱਕਰੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਕਮਲਾ ਹੈਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੱਝ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਇਸ ਬੱਕਰੀ ਦੇ 10 ਰੁਪਏ ਲੈਣੇ ਨੇ ਤਾਂ ਲੈ ਫੜ।”

ਬਿਚਾਰਾ ਭੋਲਾ-ਭਾਲਾ ਰਾਮ ਉਸ ਚਲਾਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਫੇਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੱਝ 10 ਰੁਪਏ ਦੀ ਵੇਚ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਘਰ ਆ ਕੇ ਜਦ ਰਾਮ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਤੇ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਇਹ ਪਾਗਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਕਰੂੰਗੀ ?

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਰਾਮ ਦੀ ਮਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਰਗੀ ਦੇ ਕੇ ਆਖਦੀ ਹੈ, “ਇਹ ਮੁਰਗੀ ਨੂੰ ਮੰਡੀ 'ਤੇ ਵੇਚ ਆ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ ਤਾਂ ਆਖੀਂ,

ਇਹ ਪੀਲੇ-ਪੀਲੇ ਸੋਨੇ ਵਰਗੇ ਆਂਡੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।” ਰਾਮ ਉਹ ਮੁਰਗੀ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦਾ-ਜਾਂਦਾ ਅੜ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਂ ਦੀ ਕਹੀ ਗੱਲ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੰਡੀ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, “ਮੁਰਗੀ ਲੈ ਲੋ ਮੁਰਗੀ, ਪੀਲੇ-ਪੀਲੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਆਂਡੇ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮੁਰਗੀ ਲੈ ਲੋ।” ਉਸ ਦਾ ਹੋਕਾ ਸੁਣ ਕੇ ਹਰ ਕੋਈ ਮੁਰਗੀ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ। ਤੇ ਹਰੇਕ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, “ਇਹ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਸੋਨੇ ਦੇ ਆਂਡੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।” ਤਾਂ ਰਾਮ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਹਾਂ, ਇਹ ਸੋਨੇ ਦੇ ਆਂਡੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ।” ਲੋਕ ਸੋਚਣ ਲੱਗੇ ਭੋਲਾ-ਭਾਲਾ ਲੜਕਾ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਸਕਦਾ। ਹਰ ਕੋਈ ਮੁਰਗੀ ਲੈਣ ਲਈ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਲੱਗਾ। ਰਾਮ ਦੀ ਮੁਰਗੀ ਇਕ ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੈਸੇ 700 ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਖਰੀਦ ਲਈ। ਰਾਮ 700 ਰੁਪਏ ਲੈ ਕੇ ਘਰ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਪੈਸੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤੇ। ਰਾਮ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਰਾਮ ਐਨੀ ਵੱਡੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਕਰੇਗਾ। ਬੱਚਿਓ ਕਈ ਵਾਰ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਵੀ ਚਲਾਕੀ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

19. ਗੱਪੀ ਗਿੱਦੜ

ਇਕ ਗਿੱਦੜ ਨੂੰ ਗੱਪ ਮਾਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੂਸਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਗੱਪ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਕਹਾਣੀ ਜੋੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਜੰਗਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਗੱਪਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ। ਹਰੇਕ ਜਾਨਵਰ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਉਸ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਜੰਗਲ ਦੇ ਜਾਨਵਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਗੱਪੀ ਗਿੱਦੜ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਭਰਾਵੇ ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਰਸਤੇ

ਵਿੱਚ ਸ਼ੇਰ ਮਿਲਿਆ। ਸ਼ੇਰ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਖਾਣਾ ਏ। ਮੈਂ ਫੇਰ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਥੱਪੜ ਮਾਰਿਆ। ਸ਼ੇਰ ਬੇਹੋਸ਼ ਕੇ ਉਥੇ ਹੀ ਡਿੱਗ ਪਿਆ।” ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਉਸ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਅਚਾਨਕ ਪਿਛਲੇ ਰਸਤੇ 'ਚੋਂ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਗਰਜਨ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਗਰਜਨ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਗੱਪੀ ਗਿੱਦੜ ਡਰ ਗਿਆ। ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਬਾਂਦਰ ਬੋਲਿਆ, “ਗਿੱਦੜ ਭਰਾ, ਲੱਗਦਾ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਲੱਭਦਾ ਫਿਰਦਾ ਏ।” ਐਨੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਗੱਪੀ ਗਿੱਦੜ ਸਿਰਪੱਟ ਦੌੜ ਗਿਆ। ਗਿੱਦੜ ਦੇ ਦੌੜਣ ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਹੱਸਣ ਲੱਗੇ।

ਕੁਝ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਗਿੱਦੜ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਉੱਡਦਾ-ਉੱਡਦਾ ਬਾਜ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਗਿੱਦੜ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, “ਬਾਜ ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਆ ਹੈਂ?” ਬਾਜ ਆਖਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, “ਗਿੱਦੜ ਭਰਾ ਸਵੇਰ ਦਾ ਖਾਣ ਲਈ ਚੋਗਾ ਲੱਭਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹਾਂ। ਉੱਡਦਾ-ਉੱਡਦਾ ਥੱਕ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਸੋਚਿਆ ਕੁਝ ਚਿਰ ਅਰਾਮ ਕਰ ਲਵਾਂ।” ਗਿੱਦੜ ਬਾਜ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਂ ਖੰਭ ਲਾ ਕੇ ਸਵੇਰ ਦਾ ਉੱਡਣ ਲੱਗਾ, ਮੈਨੂੰ ਉੱਡਦੇ-ਉੱਡਦੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਹੋ ਗਈ। ਫੇਰ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਥਕੇਵਾਂ ਨਾ ਹੋਇਆ।

ਗਿੱਦੜ ਦੀ ਗੱਪ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਜ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਗਿੱਦੜ ਭਰਾ ਤੂੰ ਤੇ ਬਹੁਤ ਤਕੜਾ ਏਂ। ਤੇਰੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਚਰਚੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਹਨ। ਤੂੰ ਅੱਜ ਫੇਰ ਖੰਭ ਲਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਚੋਗਾ ਲਿਆ ਦੇ। ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੈ।” ਗੱਪੀ ਗਿੱਦੜ ਆਪਣੀ ਸਿਫਤ ਸੁਣ ਕੇ ਫੁਲ ਗਿਆ ਤੇ ਖੰਭ ਲਾ ਕੇ ਜਦ ਪੱਥਰ ਤੋਂ ਉੱਡਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਡਿੱਗ ਗਿਆ। ਡਿੱਗਣ ਨਾਲ ਗਿੱਦੜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਉੱਠਣ ਯੋਗ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਗੱਪੀ ਗਿੱਦੜ ਨੂੰ ਗੱਪ ਮਾਰਨਾ ਮਹਿੰਗਾ ਪੈ ਗਿਆ।

ਉਸ ਦੇ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸਾਰੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਗਈ। ਹਰੇਕ ਜਾਨਵਰ ਉਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲੈਣ ਆਇਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਦਾ। ਬੱਚਿਓ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪੇ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਗੱਪ ਨਹੀਂ ਮਾਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।

20. ਚਿੜੀ ਦਾ ਆਂਡਾ

ਇਕ ਚਿੜੀ ਨੇ ਆਲ੍ਹਣਾ ਇਕ ਦਰੱਖਤ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਇਕ ਛੱਪੜ ਸੀ। ਚਿੜੀ ਦਾ ਆਂਡਾ ਹਨੇਰੀ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਸ ਛੱਪੜ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਚਿੜੀ ਛੱਪੜ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣਾ ਆਂਡਾ ਚੁੱਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਉੱਡ ਕੇ ਡੱਡੂ ਕੋਲ ਗਈ। ਡੱਡੂ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, “ਭਰਾਵਾ ਮੇਰਾ ਆਂਡਾ ਛੱਪੜ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਹੈ, ਤੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਲਿਆ ਦੇ।” ਪਰੰਤੂ ਡੱਡੂ ਨੇ ਆਂਡਾ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਚਿੜੀ ਉੱਡਦੀ ਹੋਈ ਸੱਪ ਕੋਲ ਗਈ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, “ਸੱਪਾ ਤੂੰ ਡੱਡੂ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾ, ਡੱਡੂ ਮੇਰੇ ਆਖੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।” ਸੱਪ ਚਿੜੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, “ਮੈਂ ਡੱਡੂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਖਾਵਾਂ, ਮੇਰੀ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ।” ਫੇਰ ਚਿੜੀ ਉੱਡਦੀ-ਉੱਡਦੀ ਡੰਡੇ ਕੋਲ ਗਈ ਤੇ ਡੰਡੇ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, “ਡੰਡਿਆ-ਡੰਡਿਆ ਤੂੰ ਸੱਪ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇ, ਸੱਪ ਮੇਰੇ ਆਖੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।” ਤਾਂ ਡੰਡਾ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਂ ਸੱਪ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਾਰਾ, ਮੇਰਾ ਉਸ ਨੇ ਕੀ ਵਿਗਾੜਿਆ ਹੈ?” ਚਿੜੀ ਉੱਡਦੀ-ਉੱਡਦੀ ਅੱਗ ਕੋਲ ਗਈ, “ਅੱਗ-ਅੱਗ ਤੂੰ ਡੰਡੇ ਨੂੰ ਜਲਾ ਦੇ, ਡੰਡਾ ਮੇਰੇ ਆਖੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।” ਅੱਗ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, “ਮੈਂ ਡੰਡੇ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਜਲਾਵਾਂ?” ਚਿੜੀ ਅਖੀਰ ਥੱਕ ਹਾਰ ਕੇ ਉੱਡਦੀ-ਉੱਡਦੀ ਪਾਣੀ ਕੋਲ ਗਈ ਤੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, “ਪਾਣੀ-ਪਾਣੀ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਮਿੰਨਤ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਅੱਗ ਨੂੰ ਬੁਝਾ ਦੇ, ਨਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰਾ ਆਂਡਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ।” ਪਾਣੀ ਚਿੜੀ ਦੀ ਮਿੰਨਤ ਕਰਨ ਤੇ ਅੱਗ ਨੂੰ

ਬੁਝਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦ ਪਾਣੀ ਅੱਗ ਨੂੰ ਬੁਝਾਉਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਅੱਗ ਡੰਡੇ ਨੂੰ ਜਲਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਅੱਗ ਡੰਡੇ ਨੂੰ ਜਲਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਡੰਡਾ ਸੱਪ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਡੰਡੇ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਸੱਪ ਡੱਡੂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੱਪ ਤੋਂ ਮਰਨ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਨ ਡੱਡੂ ਛੱਪੜ ਵਿੱਚੋਂ ਚਿੜੀ ਦਾ ਆਂਡਾ ਲੈ ਆਇਆ। ਚਿੜੀ ਨੂੰ ਆਂਡਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

21. ਰੱਬ ਦੇ ਰੰਗ

ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਇਕ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ-ਭਾਲਾ ਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਕਿਸਾਨ ਸੀ। ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੱਥੀਂ ਖੇਤੀ ਕਰਨੀ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਵੇਚ ਕੇ ਬਲਦ ਲੈਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ। ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਬਲਦ ਲੈਣ ਲਈ ਮੰਡੀ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗਹਿਣੇ ਦੇ ਕੇ ਬਲਦ ਲੈ ਲਿਆ। ਬਲਦ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੱਲ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਭੇਡ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਭੇਡ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਬਲਦ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਭੇਡ ਲੈ ਜਾ ਦੁੱਧ ਵੇਚ ਕੇ ਖੂਬ ਪੈਸੇ ਕਮਾਈ।” ਭੋਲਾ-ਭਾਲਾ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਗਿਆ ਤੇ ਵੱਟਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਭੇਡ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਥੋੜੀ ਦੂਰ ਤੁਰਨ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਇਕ ਮੁਰਗੀ ਲਈ ਬੈਠਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮਿਲਿਆ। ਮੁਰਗੀ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਮਿੱਤਰ, ਤੂੰ ਇਹ ਭੇਡ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਇਹ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ, ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਮੁਰਗੀ ਲੈ

ਜਾ ਇਸ ਦੇ ਰੋਜ਼ ਆਂਡੇ ਵੇਚਿਆ ਕਰੀ।” ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭੇਡ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੁਰਗੀ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਰਗੀ ਫੜ ਕੇ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦਾ ਜਾਰ ਵਿੱਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਮੱਛੀ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਮਿਲਿਆ। ਮੱਛੀ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਭਰਾਵਾ ਇਹ ਮੁਰਗੀ ਤੂੰ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ? ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਮੱਛੀ ਲੈ ਜਾ, ਘਰ ਲਿਜਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਛੱਪੜ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦੇਵੀਂ, ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਛੱਪੜ ਮੱਛੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮੱਛੀਆਂ ਵੇਚ ਕੇ ਲਾਭ ਕਮਾਵੀਂ।” ਭੋਲਾ-ਭਾਲਾ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਮੁਰਗੀ ਦਾ ਵੱਟਾ ਮੱਛੀ ਨਾਲ ਲਾ ਬੈਠਾ। ਮੱਛੀ ਵਾਲਾ ਜਾਰ ਲੈ ਕੇ ਜਦ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਹਿਲ ਦੇ ਅੱਗੋਂ ਦੀ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲਿਆ। ਰਾਜੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮੱਛੀ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਆਈ। ਉਹ ਭੱਜ ਕੇ ਰਾਜੇ ਕੋਲ ਗਿਆ ਤੇ ਮੱਛੀ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਸੈਨਿਕ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਉਸ ਮੱਛੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਆਉ।” ਸੈਨਿਕ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਏ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਮੱਛੀ ਤੂੰ ਕਿੱਥੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈਂ?” ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨਿਡਰ ਭਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਬਲਦ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੱਛੀ ਤੱਕ ਵੱਟਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਰਾਜਾ ਉਸ ਦੇ ਭੋਲੇਪਣ ਤੇ ਨੇਕ-ਦਿਲ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਲਈ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਮੱਛੀ ਲੈ ਲਈ ਤੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਦੀ ਥੈਲੀ ਤੇ ਇਕ ਵਧੀਆ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬਲਦ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਆ ਗਿਆ। ਘਰ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਘਰ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ। ਉਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ।

22. ਬਾਬੇ ਦੀ ਥੈਲੀ

ਜੰਗੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਬੇ ਦੀ ਉਮਰ 80 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਾਬਾ ਤੁਰਦਾ-ਫਿਰਦਾ ਘੱਟ ਸੀ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਬਾਬੇ ਜੰਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਤਿੰਨੋਂ ਹੀ ਵਿਆਹੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਨੂੰਹ-ਪੁੱਤਰ ਬਾਬੇ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਖਾਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਰੋਟੀ ਨਾ ਪੁੱਛਦੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਭੁੱਖਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਬਾਬਾ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਨਾ ਦਿੰਦਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਨੂੰਹ ਬਾਬੇ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਨਾ ਧੋ ਕੇ ਦਿੰਦੀ। ਬਾਬਾ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਦਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ, ਕੋਈ ਵੀ ਆਖੇ ਨਾ ਲੱਗਦਾ। ਜੰਗੀਰ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਬਾ ਜੰਗੀਰ ਸਿੰਘ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸੱਥ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸਾਥੀ ਸਰਭਾ ਬਾਬਾ ਮਿਲਿਆ। ਜੰਗੀਰ ਬਾਬੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੇਕਦਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸਰਭੇ ਨੂੰ ਦੱਸੀ। ਸਰਭੇ ਬਾਬੇ ਨੇ ਜੰਗੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਕ ਥੈਲੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਤੇ ਦਸ-ਦਸ ਪੈਸੇ ਪਾ ਕੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਆਖਿਆ, “ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਨੂੰਹ-ਪੁੱਤਰ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਕਰੇ ਤਾਂ ਇਸ ਥੈਲੀ ਦਾ ਖੜਕਾ ਕਰ ਦਿਆ ਕਰੀਂ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਖਿਆ ਕਰੀਂ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਬੇ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਨੇ ਜੋ ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਕਰੂ, ਇਹ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਵਾਂਗਾ।”

ਬਾਬਾ ਥੈਲੀ ਲੈ ਕੇ ਘਰ ਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਨੂੰਹ-ਪੁੱਤਰ ਕੋਲ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਥੈਲੀ ਖੜਕਾ ਦਿੰਦਾ। ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਬਾਬਾ ਕਹਿੰਦਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਬੇ ਦੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖੇ ਸੀ। ਜੋ ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਕਰੂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਬਾਬੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਨੂੰਹਾਂ-ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਅੱਖਾਂ ਅੱਡੀਆਂ ਰਹਿ

ਗਈਆਂ। ਹਰ ਇਕ ਗਹਿਣੇ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਬਾਬੇ ਦੀ ਖੂਬ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਕੋਈ ਨੂੰਹ-ਪੁੱਤਰ ਬਾਬੇ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਘੁੱਟਦਾ, ਕੋਈ ਬਾਬੇ ਦਾ ਸਿਰ ਦਬਾਉਂਦਾ। ਇਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਖਵਾਉਂਦੇ। ਬਾਬੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੇਵਾ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਬਾਕੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਲੰਘੀ। ਬਾਬੇ ਦੇ ਮਰਨ 'ਤੇ ਨੂੰਹ-ਪੁੱਤਰ ਉਹ ਥੈਲੀ ਦੇਖਣ ਲੱਗੇ। ਜਦੋਂ ਥੈਲੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜ-ਦਸ ਪੈਸੇ ਸਨ।

23. ਲਾਲਚੀ ਖਰਗੋਸ਼

ਸੱਪ ਤੇ ਖਰਗੋਸ਼ ਦੋਵੇਂ ਬਹੁਤ ਪੱਕੇ ਮਿੱਤਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਖਰਗੋਸ਼ ਬਹੁਤ ਲਾਲਚੀ ਸੀ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਾਲਚ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਦੋਸਤ ਸੱਪ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਪਰ ਖਰਗੋਸ਼ ਲਾਲਚ ਕਰਨੋਂ ਨਾ ਹੱਟਦਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਦੋਵੇਂ ਦੋਸਤ ਸੈਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਦੀ ਵੱਲ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਖਰਗੋਸ਼ ਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਗਾਜਰਾਂ ਦਾ ਖੇਤ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸੱਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਗਾਜਰਾਂ ਖਾਣ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਸੱਪ ਤੇ ਖਰਗੋਸ਼ ਗਾਜਰਾਂ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਖਰਗੋਸ਼ ਨੇ ਗਾਜਰਾਂ ਖਾਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸੱਪ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ। ਲਾਲਚੀ ਖਰਗੋਸ਼ ਰੱਜ-ਰੱਜ ਕੇ ਗਾਜਰਾਂ ਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੱਪ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਭਰਾਵਾ, ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਗਾਜਰਾਂ ਖਾ, ਰੱਜ ਕੇ ਖਾਣ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਤੁਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ।” ਪਰੰਤੂ ਲਾਲਚੀ ਖਰਗੋਸ਼ ਨੂੰ ਗਾਜਰਾਂ ਖਾਣ ਦਾ ਲਾਲਚ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸੱਪ ਦੀ ਗੱਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਅਖੀਰ ਜਦ ਖਰਗੋਸ਼ ਗਾਜਰਾਂ ਖਾਣ ਤੋਂ ਨਾ ਹਟਿਆ ਤਾਂ ਸੱਪ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਤੁਰ ਪਿਆ।

ਲਾਲਚੀ ਖਰਗੋਸ਼ ਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਾਜਰਾਂ ਖਾ ਕੇ ਢਿੱਡ ਭਰ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਉਸ ਤੋਂ ਤੁਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ

ਕੁੱਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਤਾ ਖਰਗੋਸ਼ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਵੱਲ ਦੌੜਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਤੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਹੁਣ ਖਰਗੋਸ਼ ਤੋਂ ਭੱਜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖਰਗੋਸ਼ ਨੇ ਬਚਾਓ-ਬਚਾਓ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਰੌਲਾ ਸੁਣ ਕੇ ਥੋੜੀ ਦੂਰ ਗਿਆ ਸੱਪ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਸੱਪ ਨੇ ਜਦ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਖਰਗੋਸ਼ ਨੂੰ ਫੜੀ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਲੱਤ 'ਤੇ ਡੰਗ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੁੱਤਾ ਮਰ ਗਿਆ। ਖਰਗੋਸ਼ ਮਸਾਂ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚੋਂ ਬਚਿਆ। ਤਾਂ ਸੱਪ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਲਾਲਚ ਨਾ ਕਰ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਾਜਰਾਂ ਖਾ ਕੇ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਤੁਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ, ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਥੋੜਾ ਘੱਟ ਖਾਂਦਾ ਤਾਂ ਭੱਜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਤਾਂ ਬਚਾ ਲੈਂਦਾ। ਅੱਜ ਤੇਰੇ ਲਾਲਚ ਕਾਰਨ ਤੇਰੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਲਾਲਚ ਨਾ ਕਰੀਂ।”

ਖਰਗੋਸ਼ ਸੱਪ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ।

24. ਬਾਗ਼ ਦਾ ਰਾਖਾ

ਸੰਤ ਰਾਮ ਅੰਬ ਦੇ ਬਾਗ਼ ਵਿੱਚ ਅੰਬਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਉਡਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੋਰਾਂ ਤੋਂ ਅੰਬਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਚਿੜੀ ਅੰਬ ਦੇ ਦਰੱਖਤ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਅੰਬ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਸੰਤ ਰਾਮ ਨੇ ਚਿੜੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਡਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਦੇ ਤਾੜੀ ਮਾਰਦਾ, ਕਦੇ ਰੋੜੀਆਂ ਮਾਰਦਾ। ਪਰੰਤੂ ਚਿੜੀ ਇਕ ਅੰਬ ਤੋਂ ਉੱਡ ਕੇ ਦੂਜੇ ਅੰਬ 'ਤੇ ਜਾ ਬੈਠਦੀ। ਸੰਤ ਰਾਮ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖੀ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਅਖੀਰ ਵੱਡਾ ਜਾਲ ਲਿਆ ਕੇ ਚਿੜੀ ਨੂੰ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਲਿਆ ਤੇ ਇਕ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਿੰਜਰੇ ਵਿੱਚ ਤਾੜੀ ਚਿੜੀ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, “ਮੈਨੂੰ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ, ਮੈਂ

ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਚੋਗਾ ਦੇਣ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਬੱਚੇ ਭੁੱਖੇ ਹੋਣਗੇ।” ਸੰਤ ਰਾਮ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਚਿੜੀ ਦੀ ਇਕ ਨਾ ਮੰਨੀ ਤੇ ਪਿੰਜਰਾ ਚੱਕ ਕੇ ਛੱਪੜੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਪਿੰਜਰੇ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਚਿੜੀ ਰੋਣ ਕੁਰਲਾਉਣ ਲੱਗੀ। ਸੰਤ ਰਾਮ ਅੰਬਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਚੱਕਰ ਲਾਉਣ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਰੱਬ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਭਾਰੀ ਤੂਫ਼ਾਨ ਮੀਂਹ ਆ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਰਾਮ ਦੇ ਬਾਗ ਦੇ ਅੰਬ ਝੜ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਪਏ ਅਤੇ ਇਕ ਅੰਬ ਦਾ ਟਾਹਣਾ ਟੁੱਟ ਕੇ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉੱਪਰ ਆ ਡਿੱਗਿਆ। ਸੰਤ ਰਾਮ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਡਿੱਗਦਾ-ਢਹਿੰਦਾ ਆਪਣੀ ਛੱਪੜੀ ਵਿੱਚ ਮਸਾਂ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਆ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਚਿੜੀ ਰੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਸੰਤ ਰਾਮ ਨੇ ਸੋਚਿਆ, ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਚਿੜੀ ਦਾ ਸ਼ਰਾਪ ਹੀ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਅੰਬ ਝੜ ਗਏ। ਚਿੜੀ ਨੇ ਇਕ ਅੰਬ ਖਾਦਾ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ, ਹੁਣ ਰੱਬ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਅੰਬ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਮੈਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਕੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਵਾਂ ? ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਚਿੜੀ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਚਿੜੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲ ਉੱਡ ਗਈ। ਸੰਤ ਰਾਮ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਕਿਸੇ ਪੰਛੀ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

25. ਨਕਲਚੀ ਬਾਂਦਰ

ਇਕ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਇਕ ਬਾਂਦਰ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਲਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜੰਗਲ ਦੇ ਜਾਨਵਰ ਉਸ ਦੀ ਨਕਲ ਲਾਉਣ ਦੀ ਆਦਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖੀ ਸਨ। ਨਕਲਚੀ ਬਾਂਦਰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਡਰਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਹਰੇ ਘਾਹ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਤੇ ਦੋ ਹਿਰਨ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ

ਕੇ ਨਕਲਚੀ ਬਾਂਦਰ ਦੂਰ ਇਕ ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੁੱਕ ਗਿਆ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗੂ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਗਰਜਨ ਲੱਗਾ। ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਹਿਰਨ ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਭੱਜ ਗਏ। ਫੇਰ ਨਕਲਚੀ ਬਾਂਦਰ ਭੱਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਿਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਹੱਸਣ ਲੱਗਾ। ਹਿਰਨਾਂ ਨੇ ਬਾਂਦਰ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਕੋਲ ਕੀਤੀ। ਘਰ ਆਉਣ 'ਤੇ ਬਾਂਦਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਮਝਾਇਆ। ਬਾਂਦਰ ਨੇ ਕੰਨ ਫੜ ਕੇ ਹਿਰਨਾਂ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗੀ।

ਕੁਝ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਂਦਰ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਸੱਪ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਂਦਰ ਨੇ ਸੱਪ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਇਕ ਝਾੜੀ ਵਿੱਚ ਲੁੱਕ ਕੇ ਮੋਰ ਦੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗਾ। ਮੋਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਸੱਪ ਡਰਦਾ ਆਪਣੀ ਖੁੱਡ ਵਿੱਚ ਵੜ ਗਿਆ। ਬਾਂਦਰ ਝਾੜੀ ਵਿੱਚ ਲੁਕਿਆ ਬਿਲਕੁਲ ਮੋਰ ਵਾਂਗੂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਕੱਢ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਝਾੜੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ੇਰ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੇਦ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਮੋਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਆ ਗਿਆ। ਸ਼ੇਰ ਮੋਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਝਾੜੀ ਵਿੱਚ ਜਾ ਵੜਿਆ। ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਝਪਟ ਮਾਰ ਕੇ ਬਾਂਦਰ ਨੂੰ ਫੱਟੜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜੇ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਉਸ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਝਾੜੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ 'ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਮੂਰਖ ਬਾਂਦਰ ਤੂੰ ਝਾੜੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਏਂ?” ਤਾਂ ਨਕਲਚੀ ਬਾਂਦਰ ਬੋਲਿਆ, “ਮਹਾਰਾਜ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੋਰ ਦੀ ਨਕਲ ਲਾ ਕੇ ਸੱਪ ਨੂੰ ਡਰਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।” ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਮਝਿਆ ਕਿਤੇ ਝਾੜੀ ਵਿੱਚ ਮੋਰ ਲੁਕਿਆ ਬੈਠਾ। ਸ਼ੁਕਰ ਕਰ ਰੱਬ ਦਾ ਤੂੰ ਬਚ ਗਿਆ। ਤੇਰੀ ਇਹ ਨਕਲ ਲਾਉਣ ਦੀ ਆਦਤ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਮਰਵਾ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਕਲ ਨਾ ਲਾਵੀਂ।

ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਬਾਂਦਰ ਘਰ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ-ਜਾਂਦਾ ਸੋਚਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਤਾਂ ਕਿਸਮਤ ਚੰਗੀ ਸੀ ਜੋ ਬਚ ਗਏ। ਹੁਣ ਦੁਬਾਰਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਨਕਲ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ।

26. ਝੂਠੀ ਕੋਇਲ

ਇਕ ਕੋਇਲ ਦਾ ਅੰਬ ਦੇ ਦਰੱਖਤ 'ਤੇ ਆਲ੍ਹਣਾ ਸੀ। ਆਲ੍ਹਣੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਆਂਡੇ ਸਨ। ਕੋਇਲ ਨੂੰ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਝੂਠ ਬੋਲ ਕੇ ਦੂਜੇ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਕੋਇਲ ਝੂਠ ਹੀ ਰੋਲਾ ਪਾਉਣ ਲੱਗੀ, “ਬਚਾਓ-ਬਚਾਓ ਸੱਪ ਮੇਰੇ ਆਂਡੇ ਖਾਣ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਆਂਡੇ ਬਚਾਓ।” ਕੋਇਲ ਦਾ ਰੋਲਾ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਪੰਛੀ ਉਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆ ਗਏ। ਜਦ ਆ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸੱਪ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਇਲ ਹੱਸ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਝੂਠ ਬੋਲਦੀ ਸੀ। ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਥੇ ਸੌਂਦਿਆ। ਸਾਰੇ ਪੰਛੀ ਕੋਇਲ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਆਖਦੇ ਹੋਏ ਚਲੇ ਗਏ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਕੋਇਲ ਨੇ ਫੇਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਝੂਠਾ ਰੋਲਾ ਪਾਇਆ। ਤਾਂ ਫੇਰ ਸਾਰੇ ਪੰਛੀ ਉਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਆ ਗਏ। ਪਰੰਤੂ ਉਥੇ ਸੱਪ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੋਇਲ ਫੇਰ ਹੱਸ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਸਾਰੇ ਪੰਛੀ ਉਸ ਨੂੰ ਝੂਠੀ ਕੋਇਲ ਕਹਿ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਕੋਇਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਰਦੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਹੀ ਸੱਪ ਅੰਬ ਦੇ ਦਰੱਖਤ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਤੇ ਕੋਇਲ ਦੇ ਆਂਡੇ ਖਾਣ ਲੱਗਾ। ਕੋਇਲ ਨੇ ਰੋਲਾ ਪਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, “ਬਚਾਓ ਬਚਾਓ ਸੱਪ ਮੇਰੇ ਆਂਡੇ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਆਂਡੇ ਬਚਾਓ।” ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਛੀ ਕੋਇਲ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਨਾ ਆਇਆ। ਹਰੇਕ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਕੋਇਲ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਕੋਇਲ ਦੇ ਰੋਲੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਛੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਅੱਜ ਫੇਰ ਕੋਇਲ ਡਰਾਮਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੱਪ ਕੋਇਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਂਡੇ ਖਾ ਗਿਆ। ਕੋਇਲ ਆਲ੍ਹਣੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ

ਰੋਣ ਲੱਗੀ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਪੰਛੀਆਂ ਨੇ ਕੋਇਲ ਨੂੰ ਰੋਂਦੀ ਦੇਖਿਆ। ਪੰਛੀ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਰੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ। ਕੋਇਲ ਦੇ ਆਂਡੇ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਹੀ ਸੱਪ ਖਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਤਾਂ ਪੰਛੀ ਕੋਇਲ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗੇ, “ਦੇਖਿਆ ਤੇਰੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦਾ ਫਲ। ਜੇਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਝੂਠ ਬੋਲ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਨਾ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੇਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰ ਰਹੀ ਏਂ।” ਕੋਇਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਈ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, “ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਾਂਗੀ।”

27. ਮੋਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮੱਛੀ

ਇਕ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜੂ ਨਾਮ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਰਾਜੂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗ਼ਰੀਬ ਸੀ। ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨ ਲਈ ਸਮੁੰਦਰ 'ਤੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਸ ਨੇ ਜਾਲ ਲਗਾਇਆ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਇਕ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਮੱਛੀ ਫਸ ਗਈ। ਜਦ ਰਾਜੂ ਨੇ ਉਹ ਬਾਹਰ ਕੱਢੀ ਤਾਂ ਨੀਲੀ ਮੱਛੀ ਰੋ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, “ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਇਕ ਮੋਤੀ ਦੇ ਦਿਆ ਕਰਾਂਗੀ।” ਰਾਜੂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿਮ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਨੀਲੀ ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਨੀਲੀ ਮੱਛੀ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਮੋਤੀ ਲਿਆ ਕੇ ਰਾਜੂ ਨੂੰ ਦੇ ਗਈ। ਤੇ ਆਖ ਗਈ, “ਦੋਸਤ ਤੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਖਾਣ ਲਈ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਲਿਆਈਂ ਮੈਂ ਫੇਰ ਮੋਤੀ ਲੈ ਕੇ ਆਵਾਂਗੀ।” ਰਾਜੂ ਮੋਤੀ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਮੋਤੀ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਵੇਚਿਆ ਤਾਂ ਰਾਜੂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੈਸੇ ਮਿਲ ਗਏ। ਰਾਜੂ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਮੱਛੀ ਦੇ ਖਾਣ ਲਈ ਆਟੇ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਤੇ ਬਰਿੱਡ ਲੈ ਗਿਆ। ਲਿਜਾ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ। ਨੀਲੀ ਮੱਛੀ ਆ ਕੇ ਆਟੇ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਤੇ ਬਰਿੱਡ ਖਾ ਗਈ। ਫੇਰ

ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਇਕ ਮੋਤੀ ਲਿਆ ਕੇ ਰਾਜੂ ਨੂੰ ਦੇ ਗਈ। ਮੋਤੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਰਾਜੂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਰਾਜੂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮੱਛੀ ਦੇ ਖਾਣ ਲਈ ਭੋਜਨ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਮੱਛੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮੋਤੀ ਦੇ ਦਿੰਦੀ।

ਕਾਫੀ ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਰਾਜੂ ਵੀ ਹੁਣ ਅਮੀਰ ਹੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਲਾਲਚ ਵੀ ਵੱਧ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਾਲਚ ਕਰਕੇ ਰਾਜੂ ਇਕ ਦਿਨ ਨੀਲੀ ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਕੱਠੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੋਤੀ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਇਕ-ਇਕ ਮੋਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਰਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਕੋਠੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਧਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।” ਰਾਜੂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੱਛੀ ਬੋਲੀ, “ਦੇਖ ਭਰਾਵਾ ਲਾਲਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸੰਤੋਖ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ, ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਐਨੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕੱਠੇ ਮੋਤੀ ਲਿਆ ਸਕਾਂ।” ਮਗਰ ਰਾਜੂ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ, “ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੋਤੀ ਨਾ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਫੇਰ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਲਵਾਂਗਾ।” ਮੱਛੀ ਸਮਝ ਗਈ ਕਿ ਰਾਜੂ ਹੁਣ ਲਾਲਚੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਲਾਲਚੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੱਛੀ ਨੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਚੁੱਭੀ ਮਾਰੀ ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਬਾਹਰ ਨਾ ਆਈ। ਰਾਜੂ ਰਾਤ ਤੱਕ ਉਸ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਮੱਛੀ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਆਈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਉਸ ਦੇ ਖਾਣ ਲਈ ਭੋਜਨ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਮੱਛੀ ਭੋਜਨ ਖਾਣ ਲਈ ਨਾ ਆਉਂਦੀ। ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਲਾਲਚ 'ਤੇ ਰਾਜੂ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਸੀ।

28. ਪਿੰਜਰੇ ਦਾ ਤੋਤਾ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੋਤੇ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਬਣਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਤੋਤੇ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਦਾਣੇ ਖਿਲਾਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਆਪ ਜਾਲ ਲਗਾ ਕੇ ਲੁੱਕ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਚਾਰ-

ਪੰਜ ਤੋਤੇ ਦਾਣੇ ਖਾਣ ਲਈ ਆ ਗਏ। ਜਦ ਤੋਤੇ ਦਾਣੇ ਖਾਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਲ ਖਿੱਚ ਲਿਆ। ਇਕ ਤੋਤੇ ਦਾ ਬੱਚਾ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਿਆ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਤੋਤੇ ਉੱਡ ਗਏ। ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੋਤੇ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਾਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿੱਚ ਤਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਤੋਤੇ ਦਾ ਬੱਚਾ ਕਈ ਦਿਨ ਉੱਡਣ ਲਈ ਤੜਫਦਾ ਰਿਹਾ, ਰੋਂਦਾ ਰਿਹਾ।

ਕੁਝ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਏ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਇਕ ਮੇਲਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੜਕਾ ਮੇਲਾ ਦੇਖਣ ਦੀ ਜਿੱਦ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਅਖੀਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਭੀੜ ਸੀ। ਭੀੜ ਕਾਰਨ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਲੜਕੇ ਦਾ ਹੱਥ ਛੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੜਕਾ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੜਕਾ ਗੁਆਚ ਜਾਣ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਨ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਭੱਜਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਲੜਕਾ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਾ ਦਿਸਣ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਹਨੇਰਾ ਛਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੁਦਰਤ ਰੱਬ ਦੀ ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਲੜਕਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਨ ਭੱਜ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਲੇ ਨਾਲ ਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਹ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸਾਹ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, “ਜੇਕਰ ਕਿਧਰੇ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਜਾਨ ਨਿਕਲ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਮਿੰਟ ਨਾ ਦੇਖਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਹਨੇਰਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।” ਬਾਪੂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਪੁੱਤਰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਬਾਪੂ ਆਪਾਂ ਤੋਤੇ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਕੋਲੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤੋਤੇ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਵੀ ਤੇਰੇ ਵਾਂਗ ਤੜਫਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਹਨੇਰਾ ਆ ਗਿਆ ਹੋਣਾ।” ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਉੱਤਰ ਸੁਣ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਤੱਕ

ਕੰਬ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਾ ਕੰਬ ਗਈ। ਮੂੰਹੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਬੋਲ ਸਕਿਆ। ਤੁਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਕਹੀ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ। ਔਲਾਦ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੋਤੇ ਦਾ ਬੱਚਾ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿੱਚ ਤਾੜ ਕੇ ਮੈਂ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿੰਜਰਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਤੋਤੇ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉੱਡਾ ਦਿੱਤਾ।

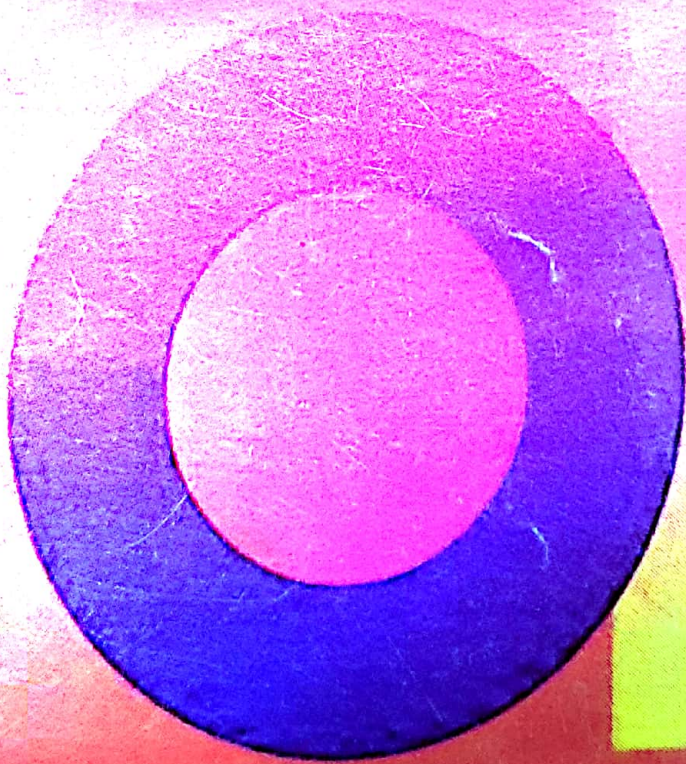
29. ਅਸਲੀ ਸੋਨਾ

ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਕਿਸਾਨ ਅਕਸਰ ਬੀਮਾਰ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਨਿਕੰਮਾ ਤੇ ਅਵਾਰਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਕਿਸਾਨ ਉਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖੀ ਸੀ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਘਰੋਂ ਪੈਸੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਖਰਚਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਪੁੱਤਰ ਆ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਮੰਗਣ ਲੱਗਾ। ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨਾਲ ਬਹਿਸਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਅਖੀਰ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸੋਨਾ ਦੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੂੰ ਜਾ ਕੇ ਕੱਢ ਲੈ।” ਬਾਪ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਪੁੱਤਰ ਕਹੀ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਜਾ ਕੇ ਖੇਤ ਨੂੰ ਪੁੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੁੱਤਰ ਜਿੰਨਾ ਖੇਤ ਪੁੱਟਦਾ ਕਿਸਾਨ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਣਕ ਖਡਾ ਦਿੰਦਾ। ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਸਾਰਾ ਖੇਤ ਪੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਕਣਕ ਖਡਾ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਰਾ ਖੇਤ ਪੁੱਟਣ 'ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਦੱਬਿਆ ਸੋਨਾ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਅਖੀਰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਬਾਪੂ ਤੂੰ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਸੋਨਾ ਏ ਪਰ ਏਥੋਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ।”

ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਪੁੱਤਰ ਸੋਨਾ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਏ, ਜੇਕਰ ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਕਦੇ ਫੇਰ ਮਿਲ ਜਾਊ, ਆਪਾਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਠਹਿਰ ਕੇ ਖੇਤ ਫੇਰ ਪੁੱਟ ਲਵਾਂਗੇ।” ਬਾਪੂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਪੁੱਤਰ ਕਹੀ ਲੈ ਕੇ ਘਰ ਆ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਬੀਤ ਗਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਫੇਰ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਚੱਲ ਅੱਜ ਆਪਾਂ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਸੋਨਾ ਲੱਭ ਕੇ ਆਈਏ।” ਪਿਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਪੁੱਤਰ ਕਹੀ ਲੈ ਕੇ ਖੇਤ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਜਦ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਕਣਕ ਦੀ ਸੋਨੇ ਵਰਗੀ ਫ਼ਸਲ ਪੱਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੁੱਤਰ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਪੁੱਤਰ ਇਹ ਅਸਲੀ ਸੋਨਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਹੀ ਅਸਲੀ ਸੋਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਨਾ ਦੱਬਿਆ ਹੈ। ਅਸਲੀਅਤ ਤਾਂ ਕਣਕ ਹੀ ਅਸਲੀ ਸੋਨਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਧਨ ਕਮਾ ਲਈਂ। ਇਹ ਸੋਨਾ ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਹਵਾਲੇ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ।”

ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਸੀ। ਫੇਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗੀ।

ਅਮਿਤ ਪਾਕੇਟ ਬੁਕਸ
ਚੌਕ ਅੱਡਾ ਟਾਂਡਾ, ਜਲੰਧਰ